

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1892.

Andra Kammaren.

N:o 9.

Tisdagen den 16 februari.

Kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

§ 1.

Upplästes två så lydande protokoll:

År 1892 den 13 februari sammanträdde kamrarnes valmän för att utse Riksdagens justitieombudsman; och befunnos, efter valförrättningens slut, rösterna hafva utfallit sålunda:

herr assessoren i Kongl. Maj:ts och rikets svea hofrätt *Nils Ludvig Alfred Claëson* ..... 48 röster,
i följd hvaraf herr assessoren Nils Ludvig Alfred Claëson blifvit till Riksdagens justitieombudsman utsedd.

År 1892 den 13 februari sammanträdde kamrarnes valmän för att utse Riksdagens justitieombudsmans efterträdare; och befunnos, efter valedlarnes öppnande, rösterna hafva utfallit sålunda:

herr häradshöfdingen *Daniel Gottlieb Restadius* ..... 24 röster,

herr häradshöfdingen *Albert Alexander Lilienberg* ..... 24 röster.

Då således ingen af förenämnda personer erhållit stadgad röstpluralitet, blef, sedan genom lottning mellan dem bestämts den ordningsföljd, hvori hvardera af dem borde komma under förnyad omröstning, votering anställd öfver följande proposition:

“Den, som vill, att herr häradshöfdingen A. A. Lilienberg skall vara Riksdagens justitieombudsmans efterträdare, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Erhåller icke Ja mer än hälften af rösterna, kommer ny om-

röstning att anställas, huruvida herr häradshöfdingen D. G. Restadius skall vara Riksdagens justitieombudsmans efterträdare.

Efter voteringsseklarnes öppnande befunnos rösterna hafva utfallit sålunda

Ja—25,
Nej—23.

I följd häraf hade herr häradshöfdingen Albert Alexander Lilienberg blifvit till justitieombudsmannens efterträdare utsedd.

Kammaren beslöt, att underrättelse om de sålunda försiggångna valen skulle meddelas Riksdagens kanslideputerade, hvilka borde anmodas att uppsätta förslag till såväl förordnanden för de valde, som skrifvelse till Kongl. Maj:t med anmälan om valens utgång; och lades protokollen derefter till handlingarna.

§ 2.

Föredrogos och bordlades för andra gången: statsutskottets utlåtanden n:is 2, 3 och 4; samt lagutskottets utlåtande n:o 9.

§ 3.

Ledighet från riksdagsöromålen beviljades:

herr	<i>K. E. Holmgren</i>	.....	under	4	dagar	fr. o. m.	den	17	dennes,
"	<i>J. Andersson</i>	i Ölsund	"	10	"	"	"	17	"
"	<i>N. Hanson</i>	i Berga	"	10	"	"	"	17	"
"	<i>A. Olsson</i>	i Mårdäng	"	7	"	"	"	17	" och
"	<i>E. J. Hammarström</i>	"	"	6	"	"	"	19	"

§ 4.

För motions afgifvande hade sig anmält herr *Mankell*, hvilken nu aflemnade en motion om tillägg till §§ 16 och 86 af regeringsformen, rörande församlingsfrihetens betryggande.

Denna motion, hvilken erhöi ordningsnummern 173, begärdes på bordet och bordlades.

§ 5.

Till bordläggning anmäldes Andra Kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande, n:o 1, i anledning af väckt motion om lagstiftning till förebyggande af margarins missbruk vid beredning af och handel med ost.

§ 6.

Ordet begärdes af

Herr Linder, som yttrade: Vid sammanträdet i lördags gjorde herr Waldenström anmärkning öfver att mitt anförande vid remissdebatten den 25 sistlidne januari icke är intaget i kammarens protokoll. Jag var icke här i lördags, emedan jag dagen förut hade ådragit mig en ganska svår förkylning och följaktligen icke var i tillfälle att då strax meddela erforderliga upplysningar, men ber att i stället nu få afgifva en förklaring.

Redan när jag höll mitt remisstal, var min helsa angripen, och under hela anförandet stod det klart för mig, att jag icke kunde uttrycka mig så, som jag ville, d. v. s. jag kände, att mitt tal var otillfredsställande, särskildt i formelt afseende. Af det läkarebetyg jag dagen derpå insände till kammarens talman och som kan läsas i kammarens protokoll, framgår, att jag då var så sjuk, att jag tills vidare icke kunde "bevista Riksdagens sammankomster". När jag några dagar senare läste referatet öfver mitt anförande, tyckte jag mig finna bekräftelse på den uppfattning jag hade, när det hölls. Mina krafter voro emellertid då så svaga, att jag icke kunde inom den bestämda tiden göra de behöfliga *formella* ändringarna. Men att nödgas låta trycka någonting, som man sjelf är missbelåten med, är, åtminstone enligt min uppfattning, något, som man icke bör underkasta sig utan bindande och tvingande skäl. Nu förhöll det sig ju i detta fall så, att mitt anförande stod fullkomligt fristående: det egde intet samband med något af hvad af andra kammarledamöter yttrades vid ifrågavarande tillfälle. Dessutom mindes jag mycket väl, att jag vid läsning i föregående riksdagens protokoll mer än en gång påträffat ställen, som visa, att riksdagsmän väl afgifvit yttranden, men icke låtit intaga dem i protokollet. Under sådana förhållanden ansåg jag uppenbart vara, att ingen skada skedde, om mitt anförande utlemnades, och då från kansliet kom ett bud för att hemta referatet, svarade jag därför sanningsenligt, att jag varit och var sjuk, att jag därför icke kunnat rätta anförandet och att jag ej ville lemna det ifrån mig okorrigeradt.

Af dessa upplysningar torde kammaren benäget hafva funnit, att här föreligger helt enkelt en genom sjukdomsfall orsakad och därför ofrivillig underlåtenhet, men ingalunda något ringaktande af vare sig riksdagsordningen eller denna kammares arbetsordning.

Men framför allt ligger mig om hjertat, att kammarens sekreterare och kanslipersoual icke må anses hafva i detta fall på något sätt brustit i sina åligganden. Af hvad jag nu yttrat visar sig ju tydligt äfven det, att de i denna sak fullgjort alla sina skyldigheter.

Herr Waldenström anförde: Med anledning af det som herr Linder sagt, skall jag be att få nämna, att det icke var för att göra någon särskild anmärkning emot herr Linder jag tog till orda angå-

ende den sak, hvarom hans anförande nu handlade, utan för att påpeka ett missförhållande, som gång efter annan förekommit här i kammaren och som utan tvifvel strider såväl mot riksdagsordningens tydliga föreskrifter som äfven mot den för kammaren gällande arbetsordningen.

Det är ingenting som hindrar en talare, som icke vill att hans yttrande skall komma in i protokollet, att hos kammaren begära, att det måtte få utgå. Det torde icke heller falla kammaren in att vägra detta under sådan förutsättning, att på hans anförande icke byggts något kammarens beslut eller något yttrande af någon annan.

Hvad beträffar det, att kansliet skulle hafva fullgjort sin skyldighet med afseende på herr Linders yttrande, så vågar jag betvifla det. Det står nemligen i arbetsordningen för Andra Kammaren, att, om en talare icke till den bestämda tiden sjelf justerat sitt anförande, skall anförandet intagas i protokollet, sådant det af notarien uppfattats, och anteckning göras af vederbörande tjänsteman, att anförandet icke blifvit af talaren sjelf justerat. Det är detta, som icke har skett. För min enskilda del gjorde jag icke något yrkande. Jag yttrade, hvad jag sade, allenast under förhoppning, att de, som hafva att svara för kammarens protokoll, måtte för framtiden se till, att sådant, som jag påpekat, undvikas. Många af herrarne torde känna till, huru det icke så sällan förekommit, att talare hafva tagit ut sina yttranden, utan att något sådant laga skäl förelegat, som det herr Linder haft att till sin ursäkt anföra.

Vidare yttrades ej.

§ 7.

Justerades protokollsutdrag.

§ 8.

Anmälades och godkändes lagutskottets förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

n:o 2, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse af 1 kap. 6 § giftermålsbalken; samt

n:o 3, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition, med förslag till lag angående ändrad lydelse af 53 § i stadgan om skiftesverket i riket den 9 november 1866.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 2,47 e. m.

In fidem
Hj. Nehrman.

Onsdagen den 17 februari.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades det i kammarens sammanträde den 10 dennes förda protokoll.

§ 2.

Till kammaren hade inkommit följande sjukbetyg, som upplästes:

Att herr professor Christian Lovén i följd af phlebit med thromb-bildning i venstra underbenet är tills vidare hindrad att fullgöra sitt riksdagsmannavärf intygas på heder och samvete.

Stockholm den 14 februari 1892.

John Berg,
med. dr och professor.

§ 3.

Efter föredragning af herr *J. Mankells* i gårdagens sammanträde aflämnade motion, n:o 173, hänvisades densamma till behandling af konstitutionsutskottet.

§ 4.

Föredrogs och bifölls lagutskottets utlåtande, n:o 8, i anledning af väckt motion om ändring i gällande lagbestämmelser rörande stämning.

§ 5.

Likaledes bifölls statsutskottets härefter föredragna utlåtande, n:o 2, angående regleringen af utgifterna under riksstatens första hufvudtitel, innefattande anslagen till kongl. hof- och slottsstaterna.

§ 6.

Till behandling förelåg vidare statsutskottets utlåtande, n:o 3, angående regleringen af utgifterna under riksstatens andra hufvudtitel, innefattande anslagen till justitiedepartementet.

Angående
anslaget till
fångvårds-
styrelsen.

Punkten 1.

Kongl. Maj:t hade föreslagit, att det i gällande stat för fångvårdsstyrelsen uppförda anslag till vikariatsersättning samt arfvoden och flitpenningar åt extra biträden m. m., 11,800 kronor, måtte höjas till 13,000 kronor eller med 1,200 kronor, men hemställde utskottet i föreliggande punkt, att, med afslag å Kongl. Maj:ts förevarande framställning, anslaget till vikariatsersättning samt arfvoden och flitpenningar åt extra biträden m. m. för fångvårdsstyrelsen måtte fortfarande utgå med 11,800 kronor samt således anslaget till fångvårdsstyrelsen i 1893 års riksstat uppföras med oförminskadt belopp af 59,500 kronor.

Reservation hade apmälts af herrar *P. Pehrson* i Törneryd, *S. G. von Friesen* och *Ollas A. Ericsson*.

Efter föredragning af punkten anförde

Herr Pehrson i Törneryd: Kongl. Maj:t har föreslagit, att det i gällande stat för fångvårdsstyrelsen till vikariatsersättningar samt arfvoden och flitpenningar åt extra biträden m. m. uppförda anslaget, 11,800 kronor, måtte höjas till 13,000 kronor eller med 1,200 kronor. Vid behandlingen af detta ärende inom utskottet har jag, såsom herrarne finna, varit af något annan mening än den utskottet hyst. Jag skall därför nu anhålla att i allra största korhet få angifva skälen härtill. Denna Kongl. Maj:ts föreliggande proposition grundar sig på tvenne framställningar, gjorda af fångvårdsstyrelsen. Den första i en skrivelse af den 31 mars 1891, deri fångvårdsstyrelsen begär tillåtelse af Kongl. Maj:t att få använda af besparade medel 1,500 kronor till ersättning åt dem, som utföra det ökade arbete, som tillkommit för fångvårdsstyrelsen genom tillämpningen af det reglemente af den 24 oktober 1890, som föreskrifver, att en del af fångarnes arbetspremier skall insättas i postsparbanken. Det heter i nämnda af fångvårdsstyrelsen gjorda framställning, att detta ersättningsbelopp skulle utgå dels till registratören och dels till en extra ordinarie amanuens, och fångvårdsstyrelsen har dervid bland annat anført: "att då nyssnämnda bestyr finge anses ligga utom den egentliga fångvårdsförvaltningen, syntes billigheten fordra, att någon särskild ersättning bereddes registratören och den amanuens, som blefve af styrelsen till hans biträde förordnad". Fångvårdsstyrelsen har således bland annat ansett, att dessa nya åligganden skulle ligga utanför fångvårdsstyrelsens befattning. Men Kongl. Maj:t hade i detta afseende en helt annan uppfattning och förklarade att "enär de göromål, hvilka genom tillämpningen af det åberopade reglementet hos fångvårdsstyrelsen ifrågakommit, icke kunde anses falla utom området för styrelsens embetsförvaltning, Kongl. Maj:t funnit den gjorda framställningen ej till någon åtgärd föranleda". Fångvårdsstyrelsen lät sig emellertid härmed icke nöja, utan i framställning af den 29 september 1891 förnyade styrelsen sin anhållan, fastän i något förändrad form. Förändringen bestod dels deri, att fångvårdsstyrelsen föreslog med afseende på ersättningsbeloppet 1,200 kronor i stället för som förra gången 1,500 kronor, och dels att intet

af detta ersättningsbelopp skulle, såsom förra gången föreslogs, utgå till registratorn, utan att hela beloppet skulle anslås till aflöning åt en extra amanuens, och begärde fängvårdsstyrelsen också med anledning häraf, att det anslag å 11,800 krouor, som är uppfördt å fängvårdsstyrelsens stat och hvilket är afsedt till aflöning åt skrifbiträden och extra tjänstemän o. s. v. måtte höjas, med dessa 1,200 kronor eller till 13,000 kronor. Denna fängvårdsstyrelsens senare hemställan har Kongl. Maj:t tillstyrkt, utan att det dertill, enligt min åsigt, funnits tillräckliga skäl. Det synes mig suarare, som om Kongl. Maj:t skulle haft fullgoda skäl att vidhålla sin förutnämnda uppfattning. Jag skulle ansett det så mycket mer önskvärdt som det är en ganska betänklig sak, att tjänstemän skola genast vara färdiga att begära ökad betalning därför, att det möjligen kan ifrågakomma vid något tillfälle en mindre ökning i göromålen. Jag säger, att det är en ganska betänklig sak att det då genast skall göras framställning om ökad betalning. Särskildt i föreliggande fall anser jag det vara så mycket olämpligare och mindre på sin plats, som fängvårdsstyrelsen har fått sig ålagd skyldigheten att, äfven om ökade göromål framdeles skulle ifrågakomma, ställa sig sådant till efterrättelse. Denna bestämmelse återfinnes i kongl. kungörelsen den 1 juni 1877, der det heter, "att embets- och tjänsteman vid fängvårdsstyrelsen skall vara underkastad den vidsträcktare tjänstgöringsskyldighet eller jemkning i åligganden, som vid en möjligen förändrad organisation af styrelsen eller dess särskilda afdelningar eller eljest i allmänhet kan varda stadgad."

Således finner man häraf, att, om ökade göromål skulle uppstå i fängvårdsstyrelsen, dess embets- och tjänstemän äro, med afseende å den fastställda lönestaten och de åligganden, som tillkomma styrelsen, skyldiga att underkasta sig denna nya tjänstgöring. Och det heter vidare uti § 38 i gällande instruktion för fängvårdsstyrelsen, utfärdad den 22 november 1877, så här: "Samtliga ordinarie och extra ordinarie tjänstemän inom fängvårdsstyrelsen äro pligtiga att tillhandagå styrelsen och byråcheferne med det biträde *i öfrigt*, som vid de inom styrelsen förefallande göromål kan finnas erforderligt." Nu föreställer jag mig, att med god vilja skulle det hafva varit möjligt för fängvårdsstyrelsen att rangera detta ärende, utan att hafva behöft göra framställning om särskild ersättning för ökade göromål. En utväg dertill hade enligt min åsigt stått fängvårdsstyrelsen till buds genom att fördela det anslag, 11,800 kronor, som är beviljad för aflöning af extra ordinarie tjänstemän m. m., på ett annat sätt än det, hvarpå det för närvarande är fördeladt, hvarigenom möjligen nödiga medel kunnat beredas för här ifrågavarande ändamål. En annan utväg har jag här nyss påpekat, den nemligen, att, om ökade göromål inträdde och dessa skulle vara af sådan beskaffenhet, att billigheten fordrade, att man icke borde lägga dem på en enda tjänsteman inom fängvårdsstyrelsen, dessa göromål vid sådana förhållanden skulle kunna fördelas äfven å de öfrige tjänstemännen inom styrelsen, hvilka icke kunna ha något deremot att erinra, då de enligt den nyss åberopade kongl. kungörelsen äro underkastade den vidsträcktare tjänstgöringsskyldighet, som kan varda dem ålagd.

*Angående
anslaget till
fängvårds-
styrelsen.
(Forts.)*

Angående
anslaget till
fångvårds-
styrelsen.
(Forts.)

Det är af sådan anledning som jag trott, att utskottet gjort rättast, om det äfven i sin motivering afstyrkt den gjorda framställningen. Jag yrkar därför, herr talman, att de tre sista styckena uti utskottets utlåtande måtte utgå, och att i stället måtte införas följande motivering: euligt den af Riksdagen år 1877 fastställda stat för fångvårdsstyrelsen äro dess embets- och tjenstemän underkastade den vidsträcktare tjenstgöringsskyldighet, som kan vara stadgad; och enär de göromål, hvilka genom tillämpningen af åberopade reglementet hos fångvårdsstyrelsen uppkommit, icke kunna anses falla utom området för styrelsens embetsförvaltning, får utskottet hemställa o. s. v. i likhet med utskottets kläm.

Den förändring jag nu här föreslagit bör icke föranleda till någon förändring i utskottets s. k. kläm, enär utskottet icke deri har tillstyrkt den begärda förhöjningen i anslaget, utan gifvit en tillstyrkan endast i den del af motiveringen, som herr talmannen behagade finna, att jag nu föreslagit må förändras.

Häruti instämde herr *Ollas A. Ericsson*.

Chefen för justitiedepartementet, herr statsrådet Östergren: Herr talman, mine herrar! Den siste ärade talaren har motiverat sin framställning dermed, att ökad arbetsbiträde icke skulle vara af behofvet påkalladt. Häremot yttrar styrelsen, såsom herrarne se i betänkandet sidan 6, att de ökade göromål, som tillkommit med anledning af utfärdande af reglemente angående förvaltning och användande af fångarnes besparade arbetspremier, bestode "i samlande, diarieförande och inregistrerande af en mängd olika uppgifter, hvilka i anledning af det nya reglementet måste från skilda håll till styrelsen insändas, samt i meddelanden, som på grund af dessa uppgifter borde lemnas till postsparbankens styrelse, hvarförutom, på det reglementets bestämmelser skulle leda till afsedt ändamål samt ordning och reda i deras tillämpning upprätthållas, med den största noggrannhet måste öfvervakas, ej mindre att samtliga de olika vederbörande, hvilka kunde hafva att skaffa med frågor, som stode i sammanhang med reglementet, fullgjorde hvad på dem ankomme, än äfven att de uppgifter, som på grund af reglementet afgäfves, till alla delar blefve rigtiga, i hvilket hänseende skrivelser esomoftast måste aflätas för påminnelser eller rättelsers vinnande samt för utredning af uppkommande förvecklingar."

Det synes häraf, att det arbete, för hvilket biträde erfordras, påkallats för att utföra kontroll öfver att föreskrifterna i reglementet fullgöras och efterleivas samt att de medel, som förverkats af fångar, sedan de blifvit utsläppta, komma staten till godo och verkligen inflyta. Det är således ganska magtpåliggande att utföra detta arbete.

Nu har styrelsen förklaradt, att det är styrelsen omöjligt att med nuvarande arbetskrafter fullgöra en sådan kontroll och därför begärt ett anslag å 1,200 kronor. Afslås fångvårdsstyrelsens framställning på de skäl, som af den siste ärade talaren anförts, är Kongl. Maj:ts urständssatt att från besparingskassorna anvisa det nödiga anslaget. Utskottet har nemligen, fastän det afstyrkt Kongl. Maj:ts framställning,

föreslagit ett sätt för frågans lösning, som nog kan tillämpas, fastän jag icke anser det lämpligt. Jag tror, att Kongl. Maj:t anvisat det rätta sättet och det, som i detta fall borde hafva följts.

Min önskan hade varit, att den nådiga propositionen vunnit Riksdagens bifall, men, då utsigt härför icke finnes, uttalar jag den förhoppning, att utskottets hemställan bifalles. Deremot tror jag, att det vore för staten skadligt, om framställningen afsloges på det af den siste talaren anförda skäl.

Herr talman! Jag ber att till upplysning om göromålen inom fångvårdsstyrelsen få tillägga, att, enligt mig meddelad uppgift, antalet af de årligen inkommande målen, sedan stat för styrelsen fastställdes, ökats från 1,395 till 1,809.

Det är af den siste talaren antydt, att det redan befintliga anslaget till vikariatsarivoden m. m. skulle kunna annorlunda fördelas; men styrelsen har i sin framställning visat, att ingen utväg finnes att från det anslaget få tillgångar för fyllandet af ifrågavarande behof, och jag ber få erinra derom, att anslaget är ganska lågt satt och att Riksdagen sjelf fördelat största delen deraf, då anslaget beviljades. Jag vill minnas, att från nämnda anslag utgå tillsammans omkring 5,000 kronor till aflöningar åt en arkitekt och en biträdande läkare. Således återstår det ganska litet till vikariatsersättningar m. m.

Härmed förklarades öfverläggningen slutad. Herr talmannen gaf propositioner *dels* på bifall till utskottets hemställan i oförändradt skick och *dels* på bifall till densamma med den af herr Pehrson i Törneryd föreslagna ändring i motiveringen; och förklarade herr talmannen sig anse den förra propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Votering blef emellertid begärd och företogs enligt följande nu uppsatta och af kammaren godkända voteringsproposition:

Den, som bifaller i oförändradt skick hvad statsutskottet hemställt i 1:sta punkten af utlåtandet n:o 3, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit nämnda hemställan, men med den af herr P. Pehrson i Törneryd föreslagna ändring i motiveringen.

Omröstningen visade 89 ja men 91 nej; och hade kammaren alltså beslutat i enlighet med nej-propositionens innehåll.

Punkten 2.

Mom. a).

Bifölls.

*Angående
anslaget till
fångvårds-
styrelsen.
(Forts.)*

Angående
aflöningsstat
för tjänste-
männen vid
tvångsarbets-
anstalten vid
Svartsjö.

I mom. b) hemställde utskottet: att Riksdagen måtte *dels* godkänna följande aflöningsstat för tjänstemännen vid tvångsarbetsanstalten & Svartsjö:

	Lön.	Arfvode.	Skrif- vare- arfvode.	Summa	Alderstillägg	
					Efter 5 år.	Efter 10 år.
1 direktör	3,000	—	500	3,500	500	500
1 kamrerare	1,500	—	300	1,800	300	200
1 predikant	—	1,200	—	1,200	—	—
1 bevakningsbefälhaf- vare	2,000	—	—	2,000	300	200
Summa kronor	—	—	—	8,500	—	—

dels och förklara, att för löneförmånernas åtnjutande skola gälla enahanda vilkor, som föreskrifvits för innehafvare af lön å den af Riksdagen redan antagna aflöningsstaten för en del tjänstemän vid fångvårdsanstalterna.

Emot denna utskottets hemställan, som skilde sig från Kongl. Maj:ts förslag i ämnet endast i afseende å arfvodet till predikanten, hvilket af Kongl. Maj:t föreslagits till 1,500 kronor, hade reservation anmälts af herrar *O. Jonsson* i Hof, *S. G. von Friesen* och *Ollas A. Ericsson*.

Sedan utskottets hemställan blifvit uppläst, anförde:

Herr von Friesen: Herr talman! Det har måhända väckt någon förvåning att i aflöningsstaten för tjänstemännen vid Svartsjö tvångsarbetsanstalt aflöningen icke är fördelad i lön och tjänstgöringspenningar såsom eljest varit förhållandet i de aflöningsstater, som på senare åren af Riksdagen antagits. För att förklara detta förhållande och särskildt med afseende å det yrkande, jag kommer att göra, ber jag få lemna en kort redogörelse rörande förloppet vid antagandet af nu gällande aflöningsstat för fångvårdsanstalterna i allmänhet.

Till 1874 års Riksdag inkom Kongl. Maj:t med ett förslag till ny aflöningsstat för vissa tjänstemän vid dessa anstalter och meddelade tillika, att Kongl. Maj:t ansåg, att vid denna lönereglering borde fästas vissa förbehåll och vilkor; och hemställde Kongl. Maj:t då, att Riksdagen, med godkännande af dessa, ursprungligen i hufvudsak af fångvårdsstyrelsen föreslagna förbehåll och vilkor, ville antaga nämnda stat.

Ett sådant antagande af staten förekom emellertid icke vid 1874 års riksdag, ty den Riksdagen beviljade endast för 1875 den förhöjning i anslaget till fångars vård och underhåll, som behöfdes för tillämpningen under *detta år* af den föreslagna aflöningsstaten. Detta provisoriska förhållande fortfor under 1876, men vid detta års riksdag inkom Kongl. Maj:t åter med förslag till definitiv stat för vissa

tjenstemän vid fångvårdsanstalterna, och detta förslag blef då af Riksdagen antaget. I den kongl. propositionen till denna Riksdag förekom ingenting om några vilkor och förbehåll rörande lönerregleringen, och i Riksdagens skrivelse till Kongl. Maj:t i ärendet voro de icke heller omnämnda. Men statsutskottet hade, då det tillstyrkte Riksdagen att godkänna Kongl. Maj:ts förslag, erinrat om de vilkor, som ursprungligen voro fästade vid aflöningsstaten.

*Angående
aflöningsstat
för tjänste-
männen vid
tvångsarbets-
anstalten vid
Svartsjö.
(Forts.)*

Något kongl. bref i frågan har sedermera icke vidare förekommit, utan hvad jag nu nämnt är allt, som officiellt finnes om dessa vilkor och förbehåll. Jag vill nämna, att desamma, sådana de finnas införda i statsutskottets utlåtande n:o 16 punkt 7 a) vid 1876 års riksdag, lyda sålunda:

“att den till vissa tjenstemän vid straff- och arbetsfängelserna sedan längre tid tillbaka utgående provision af fångelsernas behållna arbetsinkomst äfvensom dittills uppförda anslag af ljus skulle indragas och desse tjenstemän i stället förses med kontanta löner;

att en fjerdedel af innehafvande lön och arfvode samt ålders- tillägg jemte hela skrivarearfvodet, der sådant vore anslaget, skulle utgöra tjenstgöringspenningar, som under tjenstledighet icke tillgodokomme löntagaren;

att för tillträde till ålderstillägg redan tillryggalagd tjenstetid finge beräknas; och

att, då tjensteman från en till annan likartad befattning blifvit transporterad, hela tiden för utöfning af så beskaffad tjenst vid olika fångvårdsanstalter finge i fråga om ålderstillägg beräknas.“

Det är nu utan tvifvel på dessa vilkor och förbehåll, som syftas i sista stycket af statsutskottets hemställan rörande den nu föredragna punkten. Men då någon tvekan skulle kunna uppstå i detta fall, och jag anser att all osäkerhet härutinnan bör undanrödjas, så får jag, herr talman, hemställa, att till punkten måtte fogas ett tillägg, nemligen så, att efter orden: “för en del tjenstemän vid fångvårdsanstalterna“ må inflyta orden: “och finnas omförmälda, senast i statsutskottets utlåtande n:o 16 punkt 7 a) vid 1876 års riksdag.“

Det är således ingen ändring i sak, utan endast ett förtydligande, jag åsyftar.

Chefen för justitiedepartementet, herr statsrådet Östergren: Med anledning af den siste ärade talarens yttrande ber jag att få upplysa, att de vilkor och förbehåll han påyrkade tillämpas för närvarande och hafva tillämpats allt sedan år 1874. Kongl. Maj:t har i nådigt bref till fångvårdsstyrelsen af den 5 juni 1874 stadgat, att, vid tillämpning af de af Riksdagen fastställda lönestater, “en fjerdedel af innehafvande lön och arfvode samt ålderstillägg jemte hela skrivarearfvodet, der sådant äfven är anslaget, skall utgöra tjenstgöringspenningar, som under tjenstledighet icke tillgodokomma löntagaren; samt att, då tjensteman från en till annan likartad befattning blifvit transporterad, hela tiden för utöfning af så beskaffad tjenst vid olika fångvårdsanstalter får i fråga om ålderstillägg beräknas.“

Detta kongl. bref tillämpas på alla för fångvårdstjenstemän fast-

*Angående
aflöningsstat
för tjänste-
männen vid
tvångsarbets-
anstalten vid
Svartsjö.
(Forts.)*

ställda stater, och det synes mig sålunda vara ett alldeles obehöfligt tillägg, som af den siste talaren påyrkades. Men jag har för min del ingenting emot att ett sådant vilkor insättes.

Herr Jonsson i Hof: Herr talman! Ehuru väl den förklaring, som herr justitieministern nyss lemnat, delvis synes göra det tillägg obehöfligt, som af hr von Friesen föreslagits, så lär det väl i allt fall icke kunna bestridas, att med detta tillägg saken blir mycket klarare än om man bifaller utskottets förslag oförändradt. Jag tror därför, att kammaren bör bifalla herr von Friesens nyss gjorda yrkande, i synnerhet som herr justitieministern förklarade sig icke hafva något deremot.

Chefen för justitiedepartementet, herr statsrådet Östergren: Jag ber att få göra en erinran emot den ändring, som utskottet föreslagit i lönestaten för tvångsarbetsanstalten vid Svartsjö. Utskottet har nedsatt arfvodet för predikanten vid denna anstalt med 300 kronor eller från 1,500 kronor till 1,200. Denna nedsättning synes mig mycket hård och obillig. Kongl. Maj:ts förslag är upprättadt i enlighet med de stater, som äro fastställda för andra likartade tvångsarbetsanstalter. Särskildt har vid förslaget upprättande tagits hänsyn till staten för straffanstalten i Landskrona, som är mest likartad med den ifrågasvarande vid Svartsjö. Der har predikanten 1,500 kronor.

För nedsättningen har af utskottet anförts intet annat skäl, än att utskottet säger, "att det för predikanten uppförda arfvodet syntes kunna nedsättas till 1,200 kronor eller samma belopp, som vanligen utgår för en komminister på landet." Detta skäl för nedsättningen tyckes mig temligen svagt; ty icke är väl en fångpredikants arbete fullt jemförligt med en landtkomministers. Den förres ställning är, tror jag, i fråga om rätt och utsigt till befördring sämre än komministerns. Den senare är i tillfälle att göra sig omtyckt i församlingen, så att han kan bli kallad till fjerde profpredikant. Detta kommer deremot sällan i fråga för en fångpredikant, som icke är i tillfälle att göra sig känd. Enda utvägen för en dylik är att anmäla sig såsom sökande till regala pastorat; men der får han vanligen medtäflare, som äro honom mycket öfverlägsna. Nu veta herrarne, att denna tvångsarbetsanstalt omorganiserades och förflyttades från Vaxholm till Svartsjö, och det blef då nödigt att fastställa stat för innevarande år. Detta har Kongl. Maj:t gjort, och den är alldeles lika med den, som nu är af Kongl. Maj:t framlagd för Riksdagen. Der är upptagen en fångelsepredikant, som för närvarande åtnjuter en aflöning af 1,500 kronor. Det synes mig hårdt för honom att mista dessa 300 kronor. Jag hemställer därför, om det icke kunde vara skäl att bifalla Kongl. Maj:ts förslag.

Herr von Friesen: Herr talman! Jag är icke fullt säker på att det kongl. bref af den 5 juni 1874, som statsrådet och chefen för justitiedepartementet omnämnde, är detsamma som det, hvaraf jag har en afskrift här i min hand. Men i detta kongl. bref, som också är

af den 5 juni 1874 och handlar om fångvårdsstaten, heter det, "att sedan beträffande de vid fångvårdsinrättningarna anstälde tjänstemän och betjente, hvilkas aflöning är uppförd å ordinarie stat, Vi föreslagit, att Riksdagen måtte, med de genom Vårt i bilagda statsrådsprotokoll intagna beslut stadgade vilkor och förbehåll i afseende på ny löneroglering för ifrågavarande tjänstepersonal, fastställa af Oss godkänd aflöningsstat, hvars slutsumma, inberäknadt beloppet af föreslaget ålderstillägg för 1875, utgjorde 187,200 kronor; så har Riksdagen vid granskning af nyssnämnda aflöningsstat icke haft något att erinra, men ansett sig icke böra nu definitivt fastställa aflöningar, och utan att ingå i definitivt pröfning af den nya aflöningsstaten beviljat för år 1875 den för tillämpning af samma stat erforderliga förhöjning i det bestämda fångvårdsanslaget, 49,912 kronor 50 öre". Detta är således endast referat af Riksdagens beslut. Men sedan heter det: "Och hafve Vi funnit godt att vid Riksdagens ofvanberörde beslut, såvidt desamma innefatta afvikelse från Våra nådiga förslag, låta bero." Detta bref handlar således, såvidt jag kan förstå, endast om det provisoriska ordnandet af löneförhållandena för år 1875, som 1874 års Riksdag beslöt. Nu är jag fullt viss om, att dessa vilkor och förbehåll för närvarande tillämpas vid fångvården, men jag kan icke finna annat än i sin ordning, att man äfven nu uttryckligen säger ifrån, hvilka de åsyftade vilkoren och förbehållen äro. De finnas, som sagdt, senast omnämnda i statsutskottets utlåtande n:o 16 vid 1876 års riksdag, och jag tycker att, likaväl som de då omförmålades, de äfven nu böra upprepas, då en likadan fråga föreligger.

Hvad vidare beträffar aflöningen af predikanten vid tvångsarbetsanstalten å Svartsjö, så har jag i utskottet tillhört majoriteten och följaktligen ansett, att denna aflöning borde nedsättas till 1,200 kronor. Af den kongl. propositionen framgår nemligen icke, att denne predikant icke får förena annan syssla med predikanttjensten vid Svartsjö. Äfven i denna fråga är jag något tveksam om, *hvilka* vilkor äro i propositionen afsedda. Ty i denna finnes ingen redogörelse för desamma, utan meningen synes alltjemt vara att hänvisa till propositionen vid 1874 års riksdag, i hvilken, såsom jag förut nämnt, dessa lönestater först förekomma sådana som de nu äro gällande. Der heter det med afseende å predikanterna, att vid Riksdagens godkännande af staten måtte fästas särskildt det vilkor, att predikanterna vid vissa fångvårdsanstalter förbjudas att tillika innehafva annan tjänst. Ser man sedan efter i fångvårdsstyrelsens förslag, hvilka de här åsyftade presterna äro, så finner man, att det är de, som äro anställda vid de straff- och arbetsanstalter, der predikanten kunde bestrida presterlig tjänstgöring jemväl vid länsfängelse och kronohäkte. Der vore löneförmånerna sådana, att predikanten uteslutande borde egna sin verksamhet åt fångvårdens tjänst. Men särskildt undantag stadgades t. ex. för predikanten å Tjurkö, om hvilken det uttryckligen sades, att han med sin tjänst kunde få förena regements- eller bataljouspredikanttjänst.

Nu finnes i den kongl. propositionen intet som åsyftar förbud för predikanten vid Svartsjö tvångsarbetsanstalt att förena någon annan

*Angående
aflöningsstat
för tjänste-
männen vid
tvångsarbets-
anstalten vid
Svartsjö.
(Forts.)*

Angående
afhöningsstat
för tjänste-
männen vid
tvångsarbets-
anstalten vid
Svartsjö.
(Forts.)

tjänst med nämnda predikantsyssla, och jag ser icke heller något ondt i, om han, likasom predikanten å Tjurkö, finge med sin tjänst förena regementspastors eller bataljonspredikants syssla. Nu har predikanten å Tjurkö icke mer än 1,200 kronor i lön, och det synes mig därför, som om predikantslönen icke heller vid Svartsjö borde sättas till högre belopp.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag i detta afseende.

Herr Swartling: Herr talman! Jag ber blott att på grund af de af herr statsrådet och chefen för kongl. justitiedepartementet anförda skäl få yrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Herr Palm: I anledning af de upplysningar, som talaren på stockholmsbänken lemnat, får jag meddela, att predikanten å Tjurkö aldrig lyckats blifva vare sig regementspastor eller bataljonspredikant, och att han sålunda haft mycket liten båtnad af den medgifna rättigheten att med sin predikantstjänst få förena nyssnämnda sysslor.

Vidkommande predikanten vid Svartsjö, så torde han få så mycken sysselsättning vid tvångsarbetsanstalten, att han hvarken kan eller hinner åtaga sig någon regementspastors- eller bataljonspredikantstjänst vid sidan af sin öfriga tjänstgöring.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, gaf herr talman propositioner 1:o på bifall till utskottets hemställan oförändrad, 2:o på bifall till Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning, och 3:o på bifall till utskottets hemställan med det af herr von Friesen föreslagna tillägg. Herr talmannen fann svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för den sistnämnda meningen, men som votering begärdes, blef nu, sedan till kontraposition antagits yrkandet på bifall till Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning, uppsatt, justerad och anslagen en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller statsutskottets hemställan i mom. b af 2:dra punkten af utlåtandet n:o 3 med det af herr von Friesen föreslagna tillägg, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren, med afslag å utskottets hemställan, i hvad afser arfvode till I predikant, bifallit Kongl. Maj:ts i sådant afseende gjorda framställning.

Omröstningen utföll med 137 ja mot 47 nej; och hade kammaren alltså bifallit utskottets hemställan med det af herr von Friesen föreslagna tillägg.

Mom. c)

Bifölls.

Punkten 3.

Mom. a)

Lades till handlingarna.

Mom. b)

Bifölls.

Punkten 4.

Mom. a)

Bifölls.

Under *mom. b)* hemställde utskottet: att Riksdagen, med bifall till hvad Kongl. Maj:t föreslagit, måtte besluta, att nämndemän må, med bibehållande af den på grund af kongl. kungörelsen den 17 september 1851 dem tillkommande rätt till ersättning enligt resereglementet för inställelse å gemensam tingsstad i brottmål, då gerningen, hvarom ransakas, blifvit begången inom annat härad eller tingslag än det, till hvilket nämndemannen hörer, ega att för biträde vid brottmålsransakning, som eger rum å urtima ting eller extra rättegångsdag under lagtima ting, då gerningen, hvarom ransakas, föröfvats inom det härad eller tingslag, för hvilket nämndemannen blifvit vald, af allmänna medel bekomma enligt resereglementet beräknad godtgörelse för resan till och från tingsstaden, dock att dagtraktamente under resan icke må beräknas.

*Angående
ersättning till
nämndemän
för tjänst-
göring å extra
rättegångs-
dagar.*

I afgifven reservation yrkade deremot herr vice talmannen *A. P. Danielson*, att utskottets motivering måtte erhålla följande lydelse:

“Under uttalande af den uppfattning, att med uttrycket extra rättegångsdag under lagtima ting icke bör kunna förstås annan än sådan dag, som icke är i följd med vanliga tingsdagar, får utskottet, som ansett en lämplig medelväg mellan de inom riksdagen i ämnet uttalade meningar genom ifrågavarande förslag vara träffad samt icke funnit något att erinra mot den föreslagna förhöjningen i anslaget, hemställa“.

Efter det utskottets hemställan blifvit uppläst, anförde:

Herr Johansson i Strömsberg: Herr talman! Då jag har samma uppfattning som den, hvilken uttalats af vice talmannen i hans reservation, tager jag mig friheten yrka, att den föredragna punkten måtte erhålla följande förändrade lydelse: “att Riksdagen, med bifall till hvad

*Angående
ersättning till
nämndemän
för tjänst-
göring å extra
rättegångs-
dagar.
(Forts.)*

Kongl. Maj:t föreslagit, må besluta, att nämndemän må, med bibehållande af den på grund af kongl. kungörelsen den 17 september 1851 dem tillkommande rätt till ersättning enligt resereglementet för inställelse å gemensam tingsstad i brottmål, då gerningen, hvarom ransakas, blifvit begågen inom annat härad eller tingslag än det, till hvilket nämndemannen hörer, ega att för biträde vid brottmålsransakning, som eger rum å urtima ting eller extra rättegångsdag under lagtima ting, *hvilken icke är i följd med vanliga tingsdagar*, då gerningen, hvarom ransakas, föröfvats inom det härad eller tingslag, för hvilket nämndemannen blifvit vald, af allmänna medel bekomma enligt resereglementet beräknad godtgörelse för resan till och från tingsstaden, dock att dagtraktamente under resan icke må beräknas.“

Herr Petersson i Brystorp: Herr talman! Jag har visst icke något mot förslaget om ersättning till nämndemän, men i det skick saken nu föreligger, tror jag att mycket missbruk kan begås med denna ersättning. Här står nemligen, att de skola hafva ersättning vid extra rättegångsdagar, men detta kan tillämpas på flerehanda sätt. Jag antager, att en domare utsätter en ransakning strax efter de ordinarie rättegångsdagarna, och då blir det genast ett extra ting. Detta torde vara af mindre betydelse, der det blott hålles två eller tre ting om året, men annorlunda är förhållandet på sådana ställen, der man har tio sammanträden om året. Denna bestämmelse kan gifva domaren anledning att utsätta en ransakning till en extra rättegångsdag, ehuru den mycket väl skulle kunna försiggå på sjelfva tinget. Jag vill visst icke tro, att domaren skall göra detta afsigtligt, ty jag har bättre förtroende till vår domarecorps, men nämnden kan möjligen komma att öfva ett så starkt tryck på domaren, att han anser sig nödgad att gå densamma tillmötes och sålunda utsätter en särskild rättegångsdag.

En annan sak är också att märka, nemligen att det icke i förslaget finnes bestämdt, huru många nämndemän, som skola tillkallas. Man skulle möjligen kunna inkalla tolf stycken, hvilket naturligtvis är onödigt, då, såsom vi veta, rätten är domför med blott sju nämndemän. För att förebygga detta har jag uppsatt en motivering, som efter min tanke skulle åstadkomma mera reda och förhindra missbruk. Det är blott en motivering, ty klämman har jag ingenting emot, och denna motivering lyder sålunda: “Under uttalande af den uppfattning, att med uttrycket extra rättegångsdagar under lagtima ting icke bör kunna förstås annan än sådan dag, som icke är i följd med ordinarie tingsdagar, utan tillkommit på af vederbörande skedd kallelse, som föranleder särskild resa till ransakningsstället, samt att icke flera nämndemän påkallas till urtima ting eller extra rättegångsdagar än att rätten är domför, får utskottet, som icke funnit något att erinra mot den föreslagna förhöjningen i anslaget, hemställa“, etc. lika med utskottets kläm.

Jag yrkar bifall till detta förslag.

Herr Persson i Mörarp: Herr talman! Så vidt jag kunnat fatta de båda sista talarnes framställning, afser deras förslag att få en de-

inition på hvad som menas med uttrycket "extra rättegångsdag", men jag tror icke, att något sådant är ur någon synpunkt af behovet påkalladt.

Hvad beträffar den siste talarens yttrande om antalet nämndemän, som skulle kunna inkallas, så kan det väl icke komma i fråga att till en extra rättegångsdag inkalla flere nämndemän än som behöfs för att få rätten domför.

Jag yrkar därför bifall till utskottets förslag.

Herr Sjö: Herr talman! I likhet med den siste talaren kan icke heller jag inse, att man behöfver frukta för att antaga förevarande förslag. Jag tror nemligen, att man bör hafva så stort förtroende till vår domarecorps, att man icke behöfver befara, att en domare skall sätta ut några extra sammanträden under det tinget pågår, annat än då sådant är af behovet påkalladt. Om så är, tror jag icke heller att det skulle vara för mycket, om nämndemännen finge ersättning för dessa resor. Och om de detta finge, kan man väl icke säga, att den ersättningen skulle blifva öfverdådigt hög, då man vet, att de få ligga vid tingssammanträden flere gånger om året utan ringaste ersättning. Och det är icke allenast för resor till tingssammanträden, som de ej få någon ersättning, utan de få äfven vid flere andra tillfällen, såsom vägsyner m. m., företaga resor och tillsätta tid utan att få någonting därför.

Hvad åter beträffar den invändning, som framställes af eu talare på östgötabänken, eller att domaren skulle kunna komma att inkalla flere än 7 nämndemän, så anser jag alls icke troligt, att så kommer att ske. Jag känner icke något fall, då så skett, och jag tror icke heller, att det framdeles kommer att inträffa, då domaren ju måste veta, att rätten är domför med 7 nämndemän.

Jag kommer alltså att i likhet med den näst föregående talaren yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Edelstam: Jag ber äfven att få yrka bifall till utskottets förslag, sådant det nu föreligger. Ty jag är fullt och fast öfvertygad, att icke någon domare, derest tinget räcker i 2 à 3 dagar och nödvändigtvis ransakning i brottmål måste förekomma på en extra omedelbart följande rättegångsdag å ordinarie tingsstället, skall i det officiella intyg, som han är skyldig att aflemna för att nämndemännen skola utfå ersättningar, benämna en dylik dag såsom en extra rättegångsdag, berättigande till ersättning. Han skulle i så fall göra sig skyldig till tjänstefel, och något sådant tror jag icke någon skulle vilja göra.

Med afseende på det tillägg, som herr Petersson i Brystorp ville förorda, eller att nämndemännens antal skulle uttryckligen bestämmas till 7, tror jag det ej går för sig. Dombafvanden kallar visserligen, så vidt jag vet, aldrig flere än 7 till dessa ransakningar, men skulle en sådan bestämmelse antagas, så torde den föranleda ändring i rättegångsbalken, som för närvarande föreskrifver, att nämndemännen skola vara högst 12. Om genom någon tillfällighet det skulle behövas att tillkalla en eller ett par utöfver de 7, t. ex. för att få upplys-

*Angående
ersättning till
nämndemän
för tjänst-
göring å extra
rättegångs-
dagar.
(Forts.)*

*Angående
ersättning till
nämndemän
för tjänst-
göring å extra
rättegångs-
dagar.
(Forts.)*

ningar från en eller annan ort, der ett brott blifvit begånget, så tror jag, att detta icke skulle vara till någon skada utan till fördel. Eljest tror jag icke det kan ifrågakomma att kalla flere än 7, och ber derfor att få yrka bifall till utskottets förslag oförändradt.

Herr vice talmannen Danielson: Då jag har ansett, att ett förtydligande tillägg bör göras till utskottets motivering i denna fråga, så tillåter jag mig att instämma uti hvad herr Johansson i Strömsberg yrkat.

Jag är icke alldeles belåten med den förklaring, som nästföregående talare här framställt, eller att en domare skulle ådraga sig ansvar för tjänstefel, om han handlade annorlunda än så som enligt den talarrens påstående vanligen är fallet. Det är ju möjligt, att så kan vara förhållandet, men hvarför icke göra saken fullt klar? Hvarför icke låta nämndemännen få veta utan minsta tvekan, hvad deras lagliga rätt är? Och hvarför icke låta allmänheten uttryckligen få veta, huru saken förhåller sig?

Det är väl icke herrarne obekant — jag för min del känner till den saken från flere olika håll — att vid vanliga tingssammanträden gemenligen så tillgår, att å förekommande daglistor upptagas vexelvis brottmål och vexelvis civilmål. Man kan på samma dag handlägga först ett par tre brottmål och så en hel följd af civilmål. Hvad skulle nu kunna hindra domhafvanden att sammanföra alla brottmålen på en viss dag och kalla det för en ransakning i brottmål på en extra rättegångsdag?

Det är möjligheten till något sådant, som man nu önskar undanröjd; man önskar göra saken fullt klar, så att den icke kommer att bero på domarens åsigt eller nämndemännens uppfattning, utan på en fullt tydlig lagbestämmelse. Men då nu bestämmelsen icke är riktigt tydlig, tror jag det icke skulle skada att tillägga några ord, så att hvar och en, som skall efterleva den, utan tvekan kan finna hvad som är riktigt eller ej.

Det är visst icke meningen, som herr Sjö tycktes antaga, att vägra ersättning åt nämnden, som göra extra resor. Men man vill, att de för att få denna ersättning skola verkligen hafva gjort extra resor och icke blott i sammanhang med sina vanliga resor hafva bevistat blott en extra rättegångsdag i brottmål. Det är blott detta, som utgör skilnaden mellan utskottets förslag och herr Johanssons i Strömsberg, och detta senare vill visst icke göra någon inskränkning i nämndemännens rätt att få ersättning för extra resor. Men så som klämman nu är affattad, tror jag icke att detta syfte är klart uttryckt, och jag skulle verkligen önska, att man nu ville söka få det uttryckt så klart och tydligt som möjligt.

Jag vill derfor instämma med herr Johansson i Strömsberg i hans yrkande om den förändring i utskottets motivering, att mellan orden "under lagtima ting" och "då gerningen" skall inskjutas orden "hvilka icke äro i följd med vanliga tingsdagar". På så sätt skulle saken blifva, synes mig, klart och tydligt uttryckt, och jag kan icke förstå, hvarför man skulle vilja motsätta sig det. Det skulle blott kosta att

trycka ett par rader — ja, det blefve väl icke ens en hel rad — men derigenom skulle hvar och en få veta, hvad han har att rätta sig efter.

*Angående
ersättning till
nämndemän
för tjänst-
göring å extra
rättegångs-
dagar.
(Forts.)*

Herr Petersson i Brystorp: Här har af föregående talare förklarats öfverflödigt att göra det förtydligande tillägg i klämmeu, som föreslagits. Jag tror dock icke, att vi göra så mycket för tydligheten här, när vi skriva författningar. Jag skall blott bedja att få anföra ett exempel från utsökningslagen. Der föreskrifves, att executor eller utmättningsman skall gifva gäldenären bud, när utmätningen skall ske. Hvem kunde, då den lagen stiftades, tänka sig, att detta skulle komma att så tolkas, att kronofogden sjelf först reser en gång för att gifva bud, att han skall komma den och den dagen och göra utmätningen, och sedan kommer andra gången och gör den? Det kunde ingen tänka sig, att författningen så skulle komma att tolkas, men den tolkas så, och ingen kan göra något deråt.

Hvad herr Sjö's anförande beträffar, så menade han, så vidt jag kunde fatta, att det icke skulle vara för mycket, om nämndemännen skulle få betaldt för alla resor. Ja, om den frågan föreläge, skulle jag icke hafva något deremot. Men nu är det ju blott fråga om resor till urtima ting eller extra rättegångsdagar under lagtima ting.

Herr Edelstam yttrade, att man vid vissa tillfällen vid brottmålsransakningar möjligen kunde behöfva inkalla flere än 7 nämndemän för att få upplysningar. Men att gifva upplysningar tillkommer vittnena, icke nämnden; nämnden och domaren skola döma, vittnena skola gifva upplysningar.

Jag håller icke så strängt på mitt förslag till motivering, dermed må gå huru som helst. Herr Johansson i Strömsberg föreslog ett tillägg om extra rättegångsdagar, men jag tror att han dervid glömde bort att taga med urtima ting, med hvilket dock förhållandet är det-samma.

Jag skall emellertid afstå från mitt yrkande och förena mig i hans.

Sedan herr Petersson i Brystorp sålunda återtagit det af honom framställda ändringsförslag, och öfverläggningen härmed förklarats slutad, återstodo allenast tvenne yrkanden, nemligen *dels* på bifall till utskottets hemställan oförändrad och *dels* på bifall till samma hemställan med den af herr Johansson i Strömsberg föreslagna ändring. Herr talmannen upptog hvartdera af dessa båda yrkanden till proposition i nu nämnd ordning och fann den förra propositionen hafva flertalets mening för sig. Votering blef likväl begärd, i följd hvaraf nu skedde uppsättning, justering och anslag af följande voteringsproposition:

Den, som bifaller i oförändradt skick statsutskottets hemställan i nu föredragna mom. b af 4:e punkten i utlåtandet n:o 3, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, har kammaren bifallit nämnda hemställen med den af herr Johansson i Strömsberg föreslagna ändring.

Omröstningen försiggick i vanlig ordning och visade 95 ja mot 88 nej; och hade alltså kammaren bifallit utskottets hemställen i oförändradt skick.

Mom. c.)

Bifölls.

Punkten 5.

Bifölls.

*Angående
krigshofrätten.*

Efter föredragning vidare af *punkten 6*, innefattande utskottets hemställen om anvisande af anslag till arfvoden åt krigshofrättens ordförande och militäre ledamöter, begärdes ordet af

Herr J. H. G. Fredholm: Den af utskottet gjorda hemställen innebär helt enkelt ett tillstyrkande af Kongl. Maj:ts framställning, och mot detta tillstyrkande har icke någon af utskottets ledamöter reserverat sig. Då så är förhållandet, skulle jag icke hafva begärt ordet i denna fråga, om jag icke dertill hade haft en särskild anledning.

Den berättelse, som sistlidna års statsrevisorers afgifvit, har icke ännu kommit till kamrarnes kännedom; men om detta varit händelsen, skulle herrarne af statsrevisorernas redogörelse för krigshofrätten, för hvilken utgifterna upptagits till ett belopp af 19,000 kronor, hafva funnit, att revisorerna dervid gjort en anmälan, på hvilken de ansett sig böra fästa Riksdagens uppmärksamhet. Då syftet med denna revisorernas anmälan naturligtvis förlorar hela sin betydelse, om denna fråga blifver afgjord, innan revisionsberättelsen kommer Riksdagen till handa, tager jag mig friheten påpeka, hvad statsrevisorerna vid frågan om krigshofrätten haft att anmärka. Statsrevisorerna anföra först, att 1888 års Riksdag i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhållit, att Kongl. Maj:t täcktes vid utarbetande af förslag till ny rättegångsordning låta till behandling företaga jemväl frågan om krigshofrättens indragning eller ombildning. Vidare påvisa revisorerna, att ett af de hinder, som förefunnits för krigshofrättens öfverflyttande till svea hofrätt — hvilket många gånger varit ifrågasatt — nemligen att man derigenom skulle belasta hofrätten med för många göromål, nu vore undanröjdt, derigenom att Riksdagen år 1890 bifallit Kongl. Maj:ts förslag om inrättande af en 6:te division och årligen beviljar ett extra anslag till en 7:de division.

Jag skulle hafva kunnat nöja mig med att säga detta, men då denna revisionsberättelse, som icke kommit Riksdagen till handa, blifvit öfverlemnad till Kongl. Maj:t redan i början af december månad förra året, synes det mig, som om herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet behagat fästa någon uppmärksamhet vid hvad stats-

revisorerna i fråga om krigshofrätten anförde. Det skulle hafva varit önskligt, om han i sitt anförande till statsrådsprotokollet den 13 januari detta år, i stället för att, i öfverensstämmelse med hvad som under föregående år egt rum, helt enkelt hemställa om utgåendet af detta anslag, derjemte på något sätt för Riksdagen tillkännagifvit, i hvad mån Kongl. Maj:t vidtagit åtgärder för att bringa detta ärende till en lycklig lösning.

*Angående
krigshofrätten.
(Forts.)*

Det är nu fyra år sedan Riksdagen gjorde förenämnda anhållan hos Kongl. Maj:t om, att åtgärder måtte vidtagas för indragning eller ombildning af krigshofrätten. Detta är visserligen icke i och för sig någon så synnerligt lång tid, men den blir det, om man tillika fäster afseende vid att denna fråga stått på dagordningen i öfver 50 år. Det var vid riksdagen 1840—1841 och sedan vid riksdagen 1856—1858 som man först uttalade önskvärdheten af, att krigshofrätten öfverflyttades till svea hofrätt. Under 1860- och 1870-talen väcktes sedermera gång på gång motioner i samma syfte, ehuru dessa motioner icke då kunde föranleda till någon åtgärd, emedan krigslagarne då vore under omarbetning. Slutligen utarbetade chefen för justitiedepartementet år 1881 ett förslag till krigshofrättens öfverflyttning till svea hofrätt, men detta förslag strandade på de anmärkningar, som högsta domstolen deremot gjorde. Chefen för justitiedepartementet förklarade dock, att dessa anmärkningar med lätthet skulle kunna häfvas, endast hären finge en ny organisation, och man satte således krigshofrättens indragning eller ombildning i samband med frågan om en ny härordning. Som bekant är, fingo vi icke någon ny härordning, och krigshofrätten förblef orubbad som förut. Detta föranledde 1884 års statsrevisorer att upprepa förutnämnda anhållan rörande krigshofrättens indragning, och sedan väcktes motioner i lika syfte vid riksdagarne 1887 och 1888, hvilka gäfvö anledning till Riksdagens uttalande år 1888. *

Men kan denna fråga icke lösas, utan att kopplas i hop med något annat; först med ett omarbetande af krigslagarne, sedan med frågan om en ny härordning, och nu sist med en ny rättegångsordning, då tror jag det icke någonsin skall blifva möjligt att få ett slut på densamma. Derom torde man dock kunna vara ense, att det icke är lämpligt att allt framgent bibehålla krigshofrätten med dess ledamöter på ständiga förordnanden. Det ser nästan ut, som om det skulle komma att gå med denna sak som det gick med kommerskollegium, och då jag tror, att detta icke vore en lycklig lösning af frågan, vågar jag anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes tillse, att frågan om krigshofrättens indragning snart måtte framläggas till slutligt afgörande.

Chefen för justitiedepartementet, herr statsrådet Östergren: Det är alldeles riktigt, hvad som blifvit omnämndt, att statsrevisorerna uttalat klander deröfver, att Kongl. Maj:t icke vidtagit någon åtgärd med anledning af Riksdagens skrifvelse år 1888. Detta klander af statsrevisorerna beror emellertid på ett misstag. Revisorerna hafva icke skaffat sig fullt noggranna upplysningar i ämnet. Om de det gjort, skulle de funnit att Kongl. Maj:t med anledning af Riksdagens

Angående
krigshofrätten.
(Forts.)

omnämnda skrifvelse, i hvilken begärdes, att frågan om indragning af krigshofrätten skulle tagas i öfvervägande vid upprättandet af ny rättegångsordning, just fattat ett sådant beslut. Kongl. Maj:t har nemligen remitterat skrifvelsen till lagberedningen att tagas i öfvervägande, när frågan om domstolarnes organisation der förekommer.

Man har klandrat mig, för att jag icke i statsrådsprotokollet omnämnt revisorernas anmärkning. Jag har trott, att jag ej behöfde svara på anmärkningen, förr än revisorernas berättelse förekommer till behandling i Riksdagen. Då blifver tillfälle för mig att lemna den upplysningen, att revisorerne misstagit sig, då de påstått, att Riksdagens skrifvelse lemnats utan afseende, så att någon åtgärd med anledning af densamma ej vidtagits. Det är nemligen så, att Kongl. Maj:t bifallit just hvad Riksdagen i detta ärende hemställt.

Vidare har herr Fredholm uttryckt sin förundran öfver, att några åtgärder icke vidtagits att öfverlemna de göromål, som nu tillkomma krigshofrätten, till svea hofrätt, sedan densamma erhållit en 6:te division på ordinarie stat, och anslag på extra stat för hvarje år blifvit beviljadt — och som jag hoppas äfven i år skall beviljas — för en 7:de division för att nedarbeta balansen. Det torde vara lätt att inse, att det icke är lämpligt att till en hofrätt, som är så öfverhopad med göromål, att den måste årligen begära anslag till en extra division för att nedarbeta balansen, öfverlemna de göromål, som hittills handhafsats af ett annat embetsverk; och om så skedde, så skulle detta medföra större kostnader, än de som nu föranledas af krigshofrätten. Detta kan man inhemta af det utlåtande, som i ämnet afgifvits af högsta domstolen. Jag känner detta utlåtande, ty jag var en af de högsta domstolens ledamöter, som granskade det af herr Fredholm omnämnda förslaget.

Herr J. H. G. Fredholm: Skulle jag i mitt anförande hafva uttryckt mig mindre tydligt, så anhåller jag nu att få göra den förklaringen, att det aldrig kunnat falla mig in att uttala något "klander" mot herr justitieministern, och jag kan icke medgifva, att jag begagnat ett sådant uttryck. Jag tillät mig endast uttrycka den åsigten, att det hade varit önskligt, att han behagat lemna Riksdagen några närmare upplysningar angående påpekade förhållande. De upplysningar, som herr justitieministern meddelade derom, att Kongl. Maj:t år 1889 remitterat ärendet till lagberedningen, torde i sjelfva verket icke kunna anses vara tillräckligt upplysande, alldenstund Riksdagen icke derjemte erhållit ringaste kännedom om huru lång tid, som kan komma att åtgå, innan lagberedningen kan beräknas blifva färdig med sitt förslag till ny rättegångsordning, och dessförinnan kan ju icke frågan om krigshofrättens indragning eller ombildning förekomma till slutligt afgörande. Medan jag har ordet skall jag be att till bemötande af hvad herr justitieministern anført få nämna att, ehuru väl den omtalade extra divisionen i svea hofrätt tillkommit för det särskilda ändamålet att nedbringa antalet af der balanserade, ännu oafgjorda mål, synes mig likväl en öfverflyttning till nämnda hofrätt af de mål, som nu handläggas af krigshofrätten, icke böra i nämnvärd mån försvåra denna

divisions uppgift, under förutsättning att enahanda förhållande råder nu som under hela 1870-talet, eller att antalet mål, som krigshofrätten har att behandla, icke i medeltal uppgår till mer än 25 om året.

*Angående
krigshofrätten.
(Forts.)*

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad och efter af herr talmannen i sådant afseende gifven proposition, biföll kammaren utskottets hemställan.

Punkten 7.

För *nya lagberedningen* hade Kongl. Maj:t för år 1893 äskat ett extra anslag å samma belopp, som för innevarande år finnes i sådant afseende anvisadt, eller 40,000 kronor.

Utskottet hemställde emellertid, att ett extra anslag af 35,000 kronor måtte för år 1893 för nya lagberedningen anvisas.

Häremot hade reservationer anmälts:

af herrar *H. P. P. Tamm, V. N. Ekenman, R. G. von Hedenberg*, friherre *A. R. von Kræmer* och *K. Bohnstedt*, som ansett, att Kongl. Maj:ts förslag bort oförändradt af utskottet förordas;

af herrar *P. Andersson* och *S. G. von Friesen*, som yrkat, att utskottet måtte föreslå anslagets nedsättande till 30,000 kronor.

*Angående
nya lagbered-
ningen.*

I fråga härom anförde

Herr Lilienberg: Regeringen har föreslagit, att ett anslag till nya lagberedningen af 40,000 kronor skulle utgå äfven för nästa år. Det är då en pligt att se till, huruvida denna institution, eller den nya lagberedningen, fortfarande kan anses vara behöflig. Jag får för min del säga, att jag i detta afseende hyser betänkligheter. Då nya lagberedningen på 1870-talet först inrättades, förelågo till behandling flera stora frågor, såsom frågan om ändring i utsokningsväsendet, om en ny vattenrättslagstiftning, och framför allt frågan om ombildning af hela rättegångsväsendet. I alla dessa frågor och flera dertill har nya lagberedningen afgifvit betänkan den, som i flera fall ledt till lagstiftning. Men såvidt jag kan finna, föreligga icke för den närmaste framtiden några sådana större lagstiftningsarbeten. Jag föreställer mig därför, att man nu mera skulle kunna tills vidare reda sig med en komité, bestående af expeditionschefen i justitiedepartementet, byråchefen för lagärenden samt en eller flere utifrån tillkallade, och att, om någon gång en större komité skulle befinnas erforderlig för något mera vidtöfattande lagstiftningsarbete, en sådan för ändamålet kunde tillsättas. Jag tror att man på det sättet skulle vinna den fördelen, att en dylik komité inom departementet eller särskildt tillsatt kommission skulle komma att arbeta efter bestämda anvisningar af departementschefen, samt att det under sådana förhållanden icke skulle komma att inträffa, hvad som nog någon gång händt, att, efter ett vidlyftigt arbete, det afgifna förslaget likväl icke ansetts lämpligen kunna till någon lagstiftning föranleda.

Jag har ansett mig böra nämna detta; men vill dock icke fram-

Angående
nya lagbered-
ningen.
(Forts.)

ställa något yrkande om anslagets indragning, utan skall, under förhoppning att regeringen beaktar dessa af mig nu uttalade betänkligheter, för min del medgifva, att anslaget må beviljas, måhända dock till något lägre belopp än regeringen föreslagit, vare sig af 35,000 kronor, hvarom utskottet hemställt, eller med den nedsättning till 30,000 kronor, som vissa reservanter ifrågasatt.

Chefen för justitiedepartementet, herr statsrådet Östergren: När nya lagberedningen på 1870-talet inrättades, skedde det därför, att representationen vunnit erfarenhet om, att lagstiftningsarbetet icke lämpligen kunde fortgå som förut genom förslags utarbetande af särskilda komitéer. Det ansågs vara lämpligare att uppdraga detta åt en ständig lagberedning, som kunde arbeta efter en viss plan och oafbrutet vore sysselsatt med upprättande af förslag till lagar. Den ärade talare, som näst före mig hade ordet, antydde, att lagberedningen afgifvit förslag, som icke ledt till något resultat. Det kan icke förnekas, att så någon gång varit fallet, men jag tror att det skulle inträffat oftare, om förslagen utarbetats af särskilda komitéer, ty erfarenheten visar, att flertalet af de lagförslag, som uppgjorts af sådana komitéer, icke vunnit Riksdagens bifall.

Hvad lagberedningens arbete beträffar, så har det icke blifvit utan resultat. Jag ber att få erinra om, att vi efter förslag af lagberedningen fått till stånd en ny utsökningslag. Vi hafva vidare erhållit nya lagar angående vattenrätten, nemligen förordningen angående jordegares rätt öfver vattnet på hans grund, förordningar om allmän farled och om allmän flottled samt ny flottningsstadga, en lagstiftning, som för vissa delar af landet är af synnerlig vikt och som, efter förslag af lagberedningen, vunnit sin lösning, sedan 2 komitéer efter hvarandra fruktlöst utarbetat förslag i ämnet.

Vidare har genom lagberedningen åvägabragts en ny lag om preskription af klander å jordefång. Derefter sysselsatte sig lagberedningen en längre tid med förberedande arbeten i fråga om rättegångsväsendets ombildande. Det var icke speciella lagförslag, som upprättades, utan det var hvad man kallar ett principbetänkande, som, efter hvad många af herrarne torde känna, är ett mycket digert arbete i 4 delar. Detta principbetänkande blef sedan granskadt af den förstärkta lagberedningen, som var ett slags mindre riksförsamling, deri flere riksdagsmän voro ledamöter och uttalade sina åsikter i de viktigaste principfrågorna. Meningen var, att lagberedningen skulle af dessa uttalanden hemta ledning och stöd för sina blifvande specialförslag. Efter dessa förberedande arbeten fick lagberedningen i uppdrag att börja omarbetningen af rättegångsbalken, som är ett mycket vidsträckt område i vår lagstiftning. På det sistnämnda lagstiftningsområdet har utarbetats förslag till lag om åtalsrätt och skadeståndstalan och om förberedande undersökning i brottmål. Detta förslag har väl icke lyckats vinna Riksdagens bifall, men jag vågar derom uttala det omdömet, att det är af stort värde och längre fram skall blifva till nytta, då arbetet på rättegångsväsendets ombildning längre framskridit, så att flere delar deraf kunna framläggas till antagande,

ty då kan detta förslag, till vissa delar omarbetadt, å nyo framläggas och jemte öfriga delarne af rättegångsordningen kodifieras till en fullständig lag. Vidare har utarbetats förslag till lag om skiljemän, hvilket förslag af Riksdagen blifvit antaget; och sedan har lagberedningen en längre tid varit sysselsatt med ett mycket oneröst och svårt arbete, nemligen att uppsätta förslag till lag angående äkta makars inbördes egendomsförhållanden. För detta arbete hade lagberedningen fått instruktion af Riksdagen, som antagit vissa principer, på hvilka lagförslaget skulle hvila; och lagberedningen har sökt att ställa sig Riksdagens önsknings till efterrättelse; men i följd af de på förhand bestämda principerna uttalades under arbetet så många stridiga åsigter, att en hvar af lagberedningens ledamöter var antecknad som reservant mot en eller annan del af förslaget. Vid föredragning af förslaget i högsta domstolen gjorde domstolens samtliga ledamöter synnerligen graverande anmärkningar icke så mycket mot lagberedningens sätt att utföra lagförslaget, utan fast hellre mot de af Riksdagen antagna grunderna, hvilka ansågos icke kunna godkännas. Detta lagförslag har sedermera föredragits inför Kongl. Maj:t, som förklarar sig icke kunna aflåta proposition om förslagets antagande till lag. Sedan lagberedningen afgifvit nyss omförmälda förslag har den, såsom herrarne torde minnas, verkställt en revision af strafflagen, hvilken ledde till det resultat, att lag utfärdades 1890 års sommar. Sedermera har lagberedningen upprättat och afgifvit förslag om bevisningen inför rätta. Detta förslag är remitteradt till högsta domstolen och hvilar ännu bland dess ledamöter. Till denna Riksdag kan förslaget alltså ej framläggas. Äfven andra delar af rättegångsordningen äro af lagberedningen behandlade. Förslag äro nemligen afgifna om lagar angående domsagas kansli och om andra i sammanhang dermed stående lagförändringar. Dessa förslag remitterades till utlåtande af rikets samtliga landtdomare samt af hofrätterna, och det sista utlåtandet har nyligen inkommit. Äfven högsta domstolens utlåtande öfver dessa förslag torde böra infordras, innan de kunna föreläggas Riksdagen. De af lagberedningen senast utarbetade förslagen röra den del af rättegångsbalken, som handlar om fullföljd af talan. Det är dessa förslag, som omnämnas i bilagan till statsrådsprotokollet angående regleringen af andra hufvudtiteln, och utgöras förnämligast af två större lagar, den ena om fullföljd af talan i civilmål, den andra om sådan fullföljd i brottmål, hvartill komma åtskilliga lagar om ändring i befintliga förordningar, som hafva sammanhang med ämnet, sammanlagdt icke mindre än 13 lagar. Med dessa förslag har någon åtgärd ännu ej hunnit vidtagas. Med hvad jag hittills anført har jag velat visa, att lagstiftningen i ganska väsentliga delar förts framåt under den tid, lagberedningen arbetat. Om dess arbeten afbrötes, komme lagstiftningsarbetet att hvila en längre tid, ty om nya komitéer skola fortsätta lagberedningens arbeten, måste de nya ledamöterna först läsa sig in i ämnet och behöfde en längre beredsetid.

Den förste talaren i nu föredragna punkt anvisade en väg, nämligen att uppdraga utarbetandet af lagförslag åt ett slags departementskommissioner, bestående af expeditiionschefen i justiedepartementet

Angående
nya lagbered-
ningen.
(Forts.)

Angående
nya lagbered-
ningen.
(Forts.)

och byråchefen för lagärenden jemte ett par särskildt tillkallade medlemmar. Jag tror emellertid, att det skulle blifva mycket hindersamt att till ständiga ledamöter i en dylik kommission hafva embetsmän med så viktiga värf, som expeditionschefen och byråchefen för lagärenden hafva. Detta, tror jag, skulle försinka arbetet högst betydligt; och det är därför icke att tillråda. För närvarande är stadgadt, att byråchefen för lagärenden skall deltaga i lagberedningens arbeten, då hans öfriga embetsgöromål det medgifva. Men det är långa tider, då han sysselsätter sig med föredragning i högsta domstolen, och då han alltså icke kan vara med i lagberedningen.

Hvad beträffar den fråga, som nu egentligen föreligger, nemligen om anslag till nya lagberedningen, så har utskottet föreslagit, att detta skall nedsättas från 40,000 kronor till 35,000 kronor, och det skäl, som är anfördt för nedsättningen, nemligen att under de tre sista åren årliga kostnaden för nya lagberedningen icke uppgått till fullt 35,000 kronor, synes nog vara talande. Jag ber få framhålla, att det åberopade förhållandet har sina särskilda orsaker. Det har under de tre sista åren inträffat, att ledamöter af lagberedningen blifvit befordrade till andra tjenster och sålunda upphört att vara ledamöter i lagberedningen. Det har då icke varit möjligt att genast insätta nya ledamöter derstädes, och en ledamotsplats har då fått stå ledig, intilldess lagberedningen slutat det arbete, som den haft före, ty det skulle varit olämpligt att genast sätta en ny ledamot i den afgångnes ställe. Vid omnämnda förhållandet hafva besparingar uppkommit under de senare åren. Nu vill jag icke påstå, att för det år, hvarom nu är fråga, skulle behöfvas större anslag, än utskottet föreslår, nemligen 35,000 kronor. Det är visserligen icke tillräckligt för året, ty det är nätt och jemnt det belopp, som åtgår till ledamöternas arvoden, och det finnes sedan ingenting öfver till hyra för lokal, till arfvode åt vaktmästare och till skrifmaterialier. Men som herrarne se af betänkanudet, så finnes det på de för de föregående åren beviljade anslagen en reservation, uppgående till något öfver 5,000 kronor, och med tillhjälp af denna torde man nog kunna reda sig för år 1893. Vid sådant förhållande, och då med afseende å anslagets natur framställning om detsammans beviljande måste vid hvarje riksdag förnyas, har jag icke skäl att nu göra framställning om höjning af anslaget utöfver hvad utskottet anslagit. Jag vill dock framhålla, att för arbetet i lagberedningen erfordras icke sällan att tillkalla sakkunniga personer, som en kortare tid deltaga i arbetet, och då behöfves det aflönning äfven för dem, men knappast man in allt för mycket på anslaget, så finnes ej tillgång härtill.

Herr von Friesen: I den reservation, som af en kamrat inom statsutskottet och mig afgifvits beträffande detta år efter år beviljade anslag, hafva vi utgått från synpunkten af detta anslags beskaffenhet att vara *ett extra anslag*. Det har dervid synt oss oegentligt, att detta anslag blifvit tilltaget så högt, att å detsamma kunnat uppstå jemförelsevis stora besparingar. Ja, oegentligheten har gått så långt, att Kongl. Maj:t inkommit till Riksdagen med förslag och Riksdagen

äfvén medgifvit, att de besparingar, som blifvit gjorda å detta för ett visst ändamål anvisade anslag, måtte få användas för andra ändamål, under det att för dylika fall Kongl. Maj:t dock vid behof har att tillgå en på hvarje hufvudtitel befintlig s. k. allmän besparingsfond. En sådan finnes ju äfvén å den hufvudtitel, under hvilken ifrågavarande post förekommer. Enligt rikshufvudbokens kapitalkonto uppgick densamma för år 1891 till 38,909 kronor 15 öre. Om nu Kongl. Maj:t får än ytterligare rätt att förfoga öfver dessa besparingar, derigenom att tillstånd lemnas att använda besparingarne å ett extra anslag för andra ändamål, än detsamma åsyftat, så synes mig att denna dispositionsrätt går för långt och längre än som *ursprungligen* varit Riksdagens afsigt i fråga om de allmänna besparingsfonderna.

Jag upprepar ännu en gång att, då detta anslag är ett extra anslag, så borde detsamma icke tilltagas högre än som för hvarje år behöfdes. Nu hafva emellertid, såsom af utskottsbetänkandet inhemtas, utgifterna för nya lagberedningen under de tre sista åren utgjort: år 1889 32,953 kronor 7 öre, år 1890 34,696 kronor 32 öre och år 1891 32,896 kronor 71 öre. Någon anledning, hvarför utgifterna under nu ifrågavarande år skulle komma att uppgå till högre belopp, finnes åtminstone icke i statsverkspropositionen angifven. Således synes det mig att 33,000 kronor, som är ett ungefärligt medeltal, skulle blifva det belopp, som nya lagberedningen komme att behöfva för år 1893. Nu förefinnes, såsom herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet omnämnde, från år 1891 en besparing, öfverstigande 5,000 kronor. Beviljas här 30,000 kronor, så skulle det tillgängliga beloppet uppgå till 35,000 kronor. Läggas härtill de besparingar, som måhända kunna göras äfvén för innevarande år, så blir det disponibla beloppet större än under något föregående år, hvadan ett större anslag än 30,000 kronor nu utan tvifvel icke behöfver för år 1893 beviljas. Detta är det skäl, som har varit för oss reservanter bestämmande.

Nu kan man ifrågasätta lämpligheten att på detta sätt rubba ett belopp, som i och för sig visserligen egentligen utgår i form af ett extra anslag, men för en institution, som man anser vara af stadigvarande natur. Dervid kommer man då in på en fråga, som berörs af båda de föregående talarne, eller den, om denna institution *bör* vara stadigvarande. Den förste talaren har satt detta starkt i tvifvelsmål, under det att herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet haft en motsatt uppfattning. Jag är icke jurist och kan således icke bedöma, på hvad sätt lagstiftningsarbetet bör ordnas, men det finnes vissa fakta, som för mig göra temligen tydligt, att, ehvad denna institution än borde vara, den dock i sjelfva verket *icke är* stadigvarande. Till denna åsigt kommer man, då man t. ex. har sig bekant, att af dess nuvarande ledamöter endast en suttit i densamma i 7 år, under det att af de öfriga en fungerat i 5 år, en i 4 år och 2 i ett år, samt att ombytet i öfrigt varit ganska starkt. Jag vill härvid icke tala om byråchefsembetet för lagärenden inom justitiedepartementet, hvilket embete just borde gifva lagberedningen den egentliga stabiliteten, men som under loppet af det sista årtiondet har bekläds af icke mindre än 6 olika personer. Visserligen vill jag icke, att det skall

Angående
nya lagbered-
ningen.
(Forts.)

Angående
nya lagbered-
ningen.
(Forts.)

växa mossa å embetsmännen på deras platser — men jag vill icke heller, att så pass viktiga embeten, som det nyss omnämnda, skola endast användas såsom språngbräden, från hvilka den ene efter den andre hoppar till andra platser. Herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet framhöll, huru ansvarsfullt det förevarande embetet vore, — och det borde det väl också vara. Men den omständigheten har emellertid — i förbigående sagdt — icke hindrat, att dess innehafvare kunnat vara extra ordinarie tjänsteman i civildepartementet med ett extra arfvode af 2,000 kronor, jemte det att han tillika är ledamot af nya lagberedningen.

Jag har också fäst mig vid det förhållandet, att regeringen icke heller tyckes vilja, att denna institution skall få sådana ärenden till behandling, som äro af någon större vikt. I en tidning af gårdagen läste jag nemligen, att till den nya lagberedningen öfverlemnats lagfrågor af så oväsentlig art, som frågan om boskilnad och om skilnaden mellan fast och lös egendom. Dylika ärenden synas mig lika väl kunnat öfverlemnas till behandling af, om så skall vara, en komité — i sådant fall blefve det mycket billigare kostnad för statsverket, än som nu utgår för ändamålet.

Herr talman! På dessa skäl ber jag att få yrka bifall till det af mig och min medreservant inom utskottet framställda förslag om anslagsbeloppets nedsättande till 30,000 kronor för år 1893.

Häruti instämde herr *O. Olsson* i Stockholm.

Chefen för justitiedepartementet, herr statsrådet Östergren: Herr von Friesen, hvilken sist hade ordet, uttalade sitt klander deröfver att till lagberedningen nyligen öfverlemnats ett så obetydligt ärende, som frågan om ändring i boskilnadslagen. Härtill vill jag genmäla, att, då inom lagberedningen, som senast varit sysselsatt med ett stort lagförslag, en ledamots plats snart väntades blifva ledig, så ansågs det lämpligt att, till dess komplettering egt rum, under tiden gifva de kvarvarande ledamöterna sysselsättning med några ärenden af mindre omfattning. Att det var lämpligt att öfverlemnna omnämnda ärende till nya lagberedningen, kan man finna deraf, att detta ärende var föranledt af och stod i samband med det större förslag, som jag förut omnämnt, nemligen det om äkta makars förmögenhetsförhållanden. De nuvarande ledamöterna hafva förut satt sig in i ämnet och böra därför lättast kunna bringa frågan till afgörande.

Den andra af de frågor, som senast remitterats till nya lagberedningen, betecknades af herr von Friesen såsom synnerligen lättlöst. Men jag vågar påstå motsatsen och tror, att det icke skulle vara så lätt för en komité att lösa den. Deremot torde nya lagberedningen kunna lyckas att efter tagen kännedom om den utländska lagstiftningen i ämnet framlägga ett lagförslag, som är möjligt att antaga.

Så vidt jag fattade det rätt, yrkade herr von Friesen en nedsättning af anslaget till 30,000 kronor, och detta tror jag att hvar och en af kammarens ledamöter skall finna vara detsamma som att vilja

afslå alltsammans. Ty ensamt arvodena till lagberedningens ledamöter uppgå till 35,000 kronor, och beredningens öfriga utgifter, såsom till förhyrande af embetslokal, vaktbetjening, skrifmaterialier o. d., utgjorde under sistlidet år 3,190 kronor. Kongl. Maj:t blefve sålunda genom anslaget bestämmande till endast 30,000 kronor urståndsatt att fortfarande hafva denna lagberedning så sammansatt som den hittills varit.

Jag vågar dertör uttala den förhoppning, att kammaren åtminstone måtte bifalla hvad statsutskottets majoritet i den föredragna punkten föreslagit.

Herr Svanberg: Jag vill nu icke inlåta mig på frågan, huru vida de här i dag framställda anmärkningar mot nya lagberedningen kunna vara i mer eller mindre mån befogade eller icke, ej heller derpå, om det nu kan vara tid för Riksdagen att ombilda nya lagberedningen till en byrå. Med erinran, att det var just på grund af Riksdagens begge kamrars år 1874 fattade samstämmiga beslut som denna beredning tillkom, och detta emot dåvarande justitiestatsministern Adlercreutz' önskan, hvilken hellre ville hafva en lagbyrå än en beredning, tillåter jag mig nu endast fästa kammarens uppmärksamhet på det mindre rigtiga och lämpliga deri att, då nya lagberedningen ännu icke blifvit utdömd, utan dess verksamhet kommer att fortfara, undandraga densamma de medel, som nödvändigt erfordras för att beredningen skall kunna behörigen fullgöra sitt åliggande. Åtminstone vill jag icke vara med om att *på detta sätt* döda nya lagberedningen. Såsom herr justitieministern nyss upplyste, och på sätt man äfven inhemtar af statsutskottets utlåtande, finnas visserligen på nya lagberedningens stat besparingar så pass stora, att man mycket väl kan gå in på utskottets förslag att för nästa år icke bevilja mer än 35,000 kronor för ändamålet. Besparingarna hafva, såsom hufvudsakligen redan upplysts, i synnerhet skett derigenom, att under de fem senaste åren arvodena icke till fullo utgått, när åtskilliga ledamöter af lagberedningen under tjänstgöringstiden blifvit kallade till andra sysslor, och då har icke ansetts lämpligt att genast utse en ny ledamot i den afgångnes ställe, utan de återstående ledamöterna hafva fått avsluta behandlingen af den eller de föreliggande frågorna, innan en ny ledamot tillkallats. Nu är en ledamotsplats ledig, och om den besättes under nästa år, kommer, så vidt jag förstår, lagberedningen ovilkorligen att ensamt till arvoden behöfva 35,000 kronor. Såsom herrarna må hända veta, åtnjuter nemligen nya lagberedningens ordförande 10,000 kronor årligen och hvardera af de 3 ledamöterna — jag räknar icke med byråchefen för lagärenden i justitiedepartementet — 7,000 kronor, hvilket tillsammans utgör 31,000 kronor. Vidare har under flera år f. d. presidenten Berg för biträde åt nya lagberedningen åtnjutit 4,000 kronor årligen. Detta gör tillhopa 35,000 kronor. För bestridande af kostnaderna för lokal, vaktbetjening, inbindning af böcker m. fl. expenser erfordras 5,000 kronor, och härtill få nu användas de besparade 5,000 kronor. Men om anslaget nedsättes till 30,000 kronor, hvarmed skola då de nämnda expenserna bestridas? Dessutom komme då icke, såsom

*Angående
nya lagbered-
ningen.
(Forts.)*

Angående
nya lagbered-
ningen.
(Forts.)

herr justitieministern äfven nämnde, att finnas några medel disponibla för tillkallande af extra ledamöter, såsom det flere gånger skett. Enskildt vet jag, att två eller flere ordinarie härads höfdingar varit tillkallade för att biträda nya lagberedningen vid handläggning af frågorna om domsagas kansli samt om ändringar i strafflagens straffbestämmelser. Att pruta på de från beredningen utgående arvoden kan väl icke heller vara lämpligt, ty de böra icke sättas lägre än de nu äro, för så vidt man skall kunna för uppdragen förvärfva tillräckligt erfarna jurister.

Jag anser sålunda, att om nya lagberedningen skall lefva, måste den lefva på hederligt sätt, och jag kommer därför också att rösta för statsutskottets förslag om beviljande af 35,000 kronor.

Chefen för justitiedepartementet, herr statsrådet Östergren: Då jag senast hade ordet, glömde jag besvara ett par yttranden, som fälles af herr von Friesen, och jag ber därför att nu få göra detta.

Han antydde att Kongl. Maj:t icke behöfde vara i förlägenhet för penningar, äfven om det mindre anslaget, som han föreslog, beviljades, ty det funnes, menade han, tillgångar i besparingarne på hufvudtiteln. Jag vill då deremot erinra, att Kongl. Maj:t icke eger använda dylika besparingar till andra ändamål än sådana, hvilkas behöflighet icke blifvit af Riksdagen pröfvad, men det ändamål, för hvilket medel i den föredragna punkten äskats, är just ett sådant, hvars behöflighet Riksdagen särskildt pröfvat, och därför läser det vara hinder för att använda besparingarne för samma ändamål. Jag vill också framhålla, att statsverket icke lidit det ringaste på att besparingar på anslaget till lagberedningen uppkommit, ty det har åtminstone icke mig veterligt från anslaget till lagberedningen anvisats något för främmande ändamål, och de uppkomna reservationerna på anslaget, hvilka varit jemförelsevis rätt betydliga, hafva, på förslag af Kongl. Maj:t, disponerats af Riksdagen, hvilken anvisat:

år 1888.....	kronor	9,764:—
” 1889.....	”	5,686:—
” 1890.....	”	7,046:—
” 1891.....	”	5,303:—

och i en efterföljande punkt af förevarande betänkande är hemställt att af besparingarna använda 2,000 kronor. Reservationerna hafva uppstått under en lång följd af år och hafva de tre sista åren varit störst, men Riksdagen har använt allt utom något öfver 5,000 kronor.

Herr Bülow: För omkring 12 år sedan tillsattes nya lagberedningen, uppenbarligen endast för att yttra sig öfver några stora frågor, som då förelågo, men alls icke för att blifva nära nog ett stadigvarande embetsverk. Efter 3 à 4 års arbete kom denna nya lagberedning fram med ett principbetänkande, innefattande dess åsigt om den rigtning, i hvilken reformerna på lagstiftningens område skulle gå. Då tillkalla-

des en del andra jurister för att yttra sig om detta principbetänkande, och när man så efter 7 år fick veta hvad lagberedningen uträttat, befans det egentligen endast vara småsaker. En enda stor sak hade den likväl hunnit med, nemligen att använda 300,000 kronor. Ett större lagförslag, nemligen om ändringar i brottmålslagstiftningen, har nya lagberedningen visserligen utarbetat, men det torde vara allmänt bekant, huru detta lagförslag svårligen kalfatrades i synnerhet af juristerna, i följd hvaraf man sedermera icke hört något vidare derom. På grund af nya lagberedningens verksamhet hafva tillkommit lagen om skiljemän, lagen om ersättning åt vittnen i brottmål jemte några andra smärre lagar, som justitieministern nyss omnämnt. Dessa torde emellertid alls icke kunna räknas till något storverk i lagstiftningsväg. Lagförslaget angående äkta makars inbördes egendomsförhållanden har ännu icke kommit fram till Riksdagen. Motioner hafva väckts i detta ämne, men dessa hafva icke kunnat främjas af Riksdagen, just därför, att frågan vore föremål för nya lagberedningens behandling. Ofta, då det varit fråga om reformer på lagstiftningens område, har såsom skäl deremot anförts, att frågan låge hos nya lagberedningen, och har så icke varit fallet, har det hetat, att nya lagberedningen *tänker* taga i hop med denna sak. På detta sätt har man på 12 års tid icke kommit långt, men man har nu hunnit använda ungefär en half million kronor. Jag anser, att det ligger sanning i det kända yttrandet, att en institution aldrig reformerar sig sjelf, och jag tror icke det vara möjligt att få lagstiftningsväsendet reformerad utslutande af jurister. Man bör höra juristers råd, när större lagfrågor föreligga i Riksdagen, men icke hafva någon permanent komité eller något slags embetsverk för denna sak, ty i senare fallet kommer man ej framåt.

För min del instämmer jag med herr von Friesen och yrkar anslagets sättande till 30,000 kronor för att sedan gå ännu längre och göra af med hela lagberedningen sådan den nu är. Man borde, såsom sagdt, endast fråga den till råds, då stora lagfrågor föreligga, och detta var också meningen, då nya lagberedningen först tillsattes.

Herr von Friesen: Då jag senast hade ordet, lærer jag hafva yttrat, att några obetydliga lagförslag hänskjutits till nya lagberedningen. Om jag yttrade detta — hvilket jag alls icke vill förneka — ville jag dermed endast hafva sagdt, att de åsyftade lagförslagen ingalunda äro af betydelse *i jämförelse med* de stora lagfrågor, som i synnerhet intressera vår tid, ej heller kunna i betydelse jämföras med dem, som ursprungligen varit föremål för nya lagberedningens arbeten.

Med afseende å den här uttalade uppfattningen af hvad jag skulle hafva yttrat rörande besparingarnes användande, vill jag blott nämna, att jag förmodligen uttryckt mig otydligt. Det har nemligen icke varit min mening att påstå, det Kongl. Maj:t skulle af de allmänna besparingarna å hufvudtiteln kunna använda något för nya lagberedningen, utan det ändamål, för hvilket dessa skulle kunna användas och hvarpå jag då syftade, var utgifterna för komitén för utarbetande af förslag till lagar angående solidariska bolag och aktiebolag. Till *detta* ändamål har, så vidt jag vet, icke något särskildt anslag anvisats, och der-

*Angående
nya lagbered-
ningen.
(Forts.)*

Angående
nya lagbered-
ningen.
(Forts.)

till kunde väl sålunda den allmänna besparingsfonden användas, likasom ock till andra dylika ändamål, men derigenom att mer än en gång så icke skett hafva besparingarna på denna hufvudtitel blifvit större än eljest — nu särskildt blifva de 2,000 kronor större, om, såsom jag antager, Riksdagen kommer att bifalla statsutskottets hemställan i punkt 10.

Jag har icke heller yttrat, att Kongl. Maj:t skulle hafva förfogat öfver besparingarna på detta anslag utan att höra Riksdagen. Någon sådan orimlighet kunde jag icke förutsätta från Kongl. Maj:ts sida. Men säkert är, att, om icke Kongl. Maj:t och Riksdagen hade anlitat besparingarna på detta extra anslag för vissa ändamål, så hade mången gång besparingarna å den allmänna besparingsfonden i stället fått för dessa ändamål anlitas — med säkerhet hade så kunnat ske för det nyss nämnda ändamål, beträffande hvilket i 10:de punkten af detta utskottsbetänkande förekommer förslag.

Hvad åter beträffar talarens på göteborgsbanken anmärkning, att det vore omöjligt att upprätthålla nya lagberedningen, om anslaget sattes till endast 30,000 kronor, så ber jag att ännu en gång få betona, att de besparingar, som funnos tillgängliga vid 1891 års slut, uppgå till öfver 5,000 kronor. Tillsammans med de 30,000 kronor, som reservanterna föreslagit, uppgår då beloppet till 35,000 kronor. Vidare är det antagligt, att, då under de föregående åren besparingar gjorts, vexlande mellan 6 och 7,000 kronor, förhållandet skall blifva detsamma äfven i år; och äfven om jag antager, att de i år blifva något mindre, än de förut i medeltal varit, torde de i alla fall komma att uppgå till minst 5,000 kronor. Läger man nu äfven dessa besparingar till det nyss anförda beloppet, så kommer man till en summa af öfver 40,000 kronor, och det är mer än någon har påstått skulle behövas för nya lagberedningen.

Herr talman! Jag vidhåller mitt förra yrkande.

Herr Jonsson i Hof: Frågan huru vida den af utskottet föreslagna siffran, 35,000 kronor, eller den af reservanterna föreslagna, 30,000 kronor, är att föredraga, är naturligtvis helt och hållet beroende deraf, huru vida en ytterligare ledamot i lagberedningen kommer att tillsättas eller ej. Blir det ej flere ledamöter än för närvarande, kan intet tvifvel råda derom, att ett anslag på 30,000 kronor är tillräckligt, men kommer en ytterligare ledamot att tillsättas, så läser knappast det beloppet komma att räcka. Det har varit denna uppfattning, som ledt utskottet, då det bestämt sig för siffran 35,000, men jag må bekänna, att under den långa öfverläggning, som nu egt rum, har jag ej från justitieministern hört något uttalande derom, att denne ytterligare ledamot kommer att tillsättas. Under sådana förhållanden är jag verkligen tveksam, huru vida icke lika starka skäl föreligga att följa reservanterna som utskottet i dess förslag.

Det var endast detta jag ville nämna.

Chefen för justitiedepartementet, herr statsrådet Östergren: På den siste ärade talarens yttrande ber jag att få svara, att jag tror mig redan hafva gifvit till känna, att den lediga platsen kommer att

återbesättas. Skulle jag hafva misstagit mig, så ber jag att nu få förklara, att denna plats skall tillsättas, och det så fort som möjligt.

*Angående
nya lagbered-
ningen.
(Forts.)*

Herr vice talmannen Danielson: Då jag tillhör den afdelning i utskottet, som först behandlade denna fråga, skall jag be att i densamma få yttra några ord.

Såsom herrarne se, har Kongl. Maj:t liksom föregående år begärt 40,000 kronor i detta fall. Det är, såsom redan blifvit påpekadt, ett extra anslag, och man hade då att tillse, huruvida dessa 40,000 kronor fortfarande vore behöfliga. Vi försökte göra oss underrättade om förhållandena, och vi funno, att det utan olägenhet skulle låta sig göra att nedsätta anslaget till 35,000 kronor. Ett förslag i den riktningen framställdes äfven alternativt af afdelningen och accepterades af utskottet, der man var temligen ense om saken. Af denna kammars ledamöter voro nemligen 10 för 35,000 kronor och endast 2 för 30,000 kronor. Vi togo till utgångspunkt det vanliga anslaget, 40,000 kronor, och då detta belopp är efter år utan gensaga blifvit beviljadt, så hade vi anledning tro, att det var en så af Riksdagen godkänd siffra, att det icke var skäl att komma med lägre belopp. Och om man till det af utskottet tillstyrkta beloppet, 35,000 kronor, lägger de 5,000 kronor, som finnas reserverade från föregående år, så har man just det belopp, 40,000 kronor, som Riksdagen hittills alltid beviljat.

Nu har under öfverläggningen framhållits, att denna angelägenhet mera skulle vara en regeringens angelägenhet än Riksdagens, och det är med anledning af detta påstående som jag begärde ordet. Jag var med vid den riksdag, då detta anslag tillkom, och jag minnes mycket väl, att det då framhölls med synnerlig styrka, att denna lagberedning skulle komma att i hög grad gagna lagstiftningsarbetet. Man var trött vid de ständiga komitéerna, som uppgjort förslag, hvilka icke lyckats tillvinna sig bifal. Om man finge en lagberedning, yttrade man, så hade man en stadigvarande institution, som utslutande skulle sysselsätta sig med lagfrågor och som därför kunde bättre än de tillfälligtvis tillsatta komitéerna lösa de åt densamma anförtrodda uppgifterna. Denna uppfattning har Riksdagen år efter år godkänt, och jag hemställer därför, huruvida man kan säga, att den mera är en regeringens angelägenhet än Riksdagens. Mig förefaller det, som skulle det företrädesvis vara en Riksdagens angelägenhet, ty naturligtvis böra vi vara måna om, att de lagförslag, som Riksdagen framställer, och de skrivelser, som den aflåter, erhålla en så grundlig och skyndsamt utredning som möjligt. Vill man afklippa denna möjlighet, så bör man draga in anslaget, men något sådant förslag föreligger ju icke. Jag kan icke tycka annat, än att det vore en märkvärdig omkastning, om Riksdagen ville utan vidare göra dessa sina egna skrivelser mindre fruktbringande, såsom förhållandet skulle bli, om Kongl. Maj:t icke hade lagberedningen, der dessa ärenden kunna behandlas och frågornas lösning påskyndas. Jag fattar därför denna fråga som en Riksdagens angelägenhet, en nationens angelägenhet, och det är af denna grund, som jag ansett, att man icke borde taga anslaget mindre, än att för lagberedningen samma belopp nästa år är tillgängligt som förut. In-

Angående
nya lagbered-
ningen.
(Forts.)

kommer nästa år ett förslag till omorganisation af lagberedningen, så att man på ett annat och billigare sätt kan få Riksdagens skrivelser i lagärenden beredda, så skall jag vara med derom. Men för närvarande tyckes mig inga skäl förefinnas att yrka på ytterligare 5,000 kronors nedsättning, då det gäller en för hela landet så viktig fråga.

Det är af dessa skäl, och då vi inom utskottet voro ense om att tillstyrka en anslagssumma af 35,000 kronor, som jag tager mig friheten vidhålla utskottets förslag och yrka bifall till detsamma.

Herr Wester: Då jag begärde ordet, hade ingen yrkat bifall till statsutskottets förslag, och jag anmälde mig för att göra ett sådant yrkande. Detta har emellertid nu skett, så att jag i den delen är förekommen, och jag har endast att instämma med dem, som gjort detta yrkande.

Hvad som förmått mig att omfatta denna mening, är att under diskussionen, särskildt af herr statsrådet och chefen för kongl. justitiedepartementet, blifvit upplyst, att, derest icke det af utskottet föreslagna beloppet beviljas, regeringen blir urståndsatt att sätta beredningen i sådant skick, att den kan nöjaktigt verka för sitt ändamål, och det synes mig vara orätt att för de 5,000 kronor, hvarom här är fråga, taga ett så vågadt steg.

Jag kunde inskränka mig härtill, men jag ber att få lemna några upplysningar med anledning af hvad som yttrades af representanten från Lund. Han sade, att lagberedningen under de sju sista åren kostat 300,000 kronor, men denna uppgift är icke riktig. Det har visserligen under nämnda tid utanordnats till densamma ett belopp af 280,000 kronor, men af dessa medel ha användts 29,801 kronor 60 öre till åtskilliga komitéer, sjölagskomitén, bolagskomitén m. fl., och 32,910 kronor 71 öre till förstärkta lagberedningen. Fråndrager man dessa belopp, som tillsammans uppgå till i rundt tal 60,000 kronor, återstår det icke fullt 220,000 kronor. För att erhålla den verkliga kostnaden för nya lagberedningen under den ifrågavarande tiden, måste man emellertid derifrån ytterligare draga de besparingar, som nu finnas, och hvilka uppgå till omkring 7,000 kronor, och således har lagberedningen, inberäknadt hyra för dess lokal, vaktbetjening, expenser, böcker m. m., i verkligheten kostat i rundt tal 213,000 kronor.

Vidare yttrade den ärade talaren, att lagberedningen afgifvit förslag till åtskilliga ändringar i brottmålslagstiftningen, men att dessa förslag icke haft någon påföljd. Jag behöfver emellertid endast erinra derom, att till följd af lagberedningens förslag kommit till stånd dels lag år 1887 och 1889 om förändring af bestämmelserna i 7 och 10 kap. strafflagen, dels ock den vidlyftiga lagen 1890 om förändring i strafflagens 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 11, 12, 14, 15, 16, 18, 19, 20, 21, 22, 23 och 25 kapitel, och jag hemställer om med skäl kan sägas, att det arbete, som lagberedningen nedlagt på brottmålslagstiftningen, varit utan påföljd.

Herr Ekman: Jag skall icke alls yttra mig om det berättigade

i lagberedningens vara eller icke vara, utan endast fästa mig vid det begärda anslaget. Hvarken herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet eller någon annan af de talare, som haft ordet, ha vederlagt utskottets uppgifter i afseende på de beräkningar, som äro gjorda rörande omkostnaden för lagberedningens existerande. I utskottets betänkande står det, att till aflöningar, arfvoden, hyra, vaktbetjening, skrifmaterialier o. s. v. åtgått högst 34,600 kronor årligen. Några år har det varit ännu mindre, men intet år har kostnaden sammanlagt stigit till 35,000 kronor. Nu är det påpekadt, att det finnes reserverade medel till öfver 5,100 kronor, och reservanterna hafva föreslagit, att det skulle beviljas ett anslag af 30,000 kronor. Således hafva vi der öfver 35,000 kronor, och den nedsättning reservanterna ifrågasatt kan således allt för väl göras, utan att på något sätt lagberedningen kommer att behöfva rubbas uti sitt arbete. Derför synes det mig vara alldeles tillräckligt att, i enlighet med reservanternas förslag, 30,000 kronor anslås, och skall jag därför, herr talman, förena mig med reservanterna och yrka anslagets nedsättning till 30,000 kronor.

*Angående
nya lagbered-
ningen.
(Forts).*

Herr Andersson i Högkil: Herr talman! Med anledning af de uppgifter, som här lemnats angående lönestaten för nya lagberedningen, ber jag få erinra derom, att Sveriges officiella aflöningsstatistik upptager denna lönestat till 28,100 kronor. Då de motsatta uppgifterna kommit ifrån ett sådant håll, som de verkligen gjort, får jag naturligtvis antaga, att denna lönestat sedermera blifvit ändrad, ehuru jag för min del icke kunnat lyckas få reda på, när detta har skett. Således har beloppet 28,000 kronor delvis varit bestämmande för mig för den summa, som jag ansett i detta fall böra anslås. Emellertid är det genom utskottets motivering ådagalagdt, att kostnaden för nya lagberedningen under senare åren icke uppgått till 35,000 kronor per år. Vidare har det blifvit ådagalagdt, att på anslaget vid 1891 års slut finnas besparingar, uppgående till mer än 7,000 kronor. Det är alldeles obestriddigt, att dessa besparingar i främsta rummet borde användas för kommande års utgifter och endast hvad som ytterligare behöfves af Riksdagen anvisas genom extra anslag. Följaktligen kan anslaget, utan att nya lagberedningens arbete därför behöfver rubbas, nedsättas till 30,000 kronor. Detta tillvägagångssätt kommer också att stå i öfverensstämmelse med de principer, som i ty fall förut gjort sig gällande, och med hvad som i öfrigt sker i vår statsförvaltning. Men det finnes ett ytterligare stöd härför, nemligen att Riksdagens revisorer för mer än 20 år sedan uttalat den åsigten, att några andra besparingsfonder än hufvudtitlarnes allmänna besparingar och besparingarne på de olika reservationsanslagen icke böra i statens räkenskaper förekomma. Med anledning af allt detta anhåller jag om bifall till den af mig och hr von Friesen afgifna, till betänkandet fogade reservationen.

Herr Bromée instämde häruti.

Angående
nya lagbered-
ningen.
(Forts.)

Herr Lilienberg. Herr talman! Jag begärde ordet i anledning af det yttrande, som vice talmannen nyss hade. Han sade att inrättandet af nya lagberedningen varit en Riksdagens, en nationens sak. Man borde därför icke tänka på att nu afskaffa denna institution. — Ja, det är sant. Det var verkligen så, att det var Riksdagen, som föranledde att denna institution kom till. Men jag upprepar, att förhållandena, när detta skedde, voro annorlunda än de äro nu. Då förelågo de stora lagstiftningsarbeten, som jag förut omnämmt, och detta kunde vara anledning till att institutionen bildades. Nu åter föreligga icke några dylika stora lagstiftningsfrågor. Vi hafva visserligen förslag till omgestaltning af rättegångsväsendet. Men jag tror icke att man kan säga, att den allmänna meningen är mogen att nu grundligt gripa sig an med denna sak.

Medan jag har ordet, vill jag fästa uppmärksamheten uppå, att det verkligen kan ligga en fara i att ha en sådan institution som den nya lagberedningen, nemligen så, att, om man har en sådan institution, skall den sysselsättas, och man kan därför lätt komma att lagstifta, der icke lagstiftning oundgängligen behöfves; — och det är naturligtvis icke någon god sak.

Chefen för justitiedepartementet, herr statsrådet Östergren: Med anledning af herr Lilienbergs senaste yttrande ber jag att få omnämna, att enligt den instruktion, lagberedningen har af Kongl. Maj:t erhållit, till ledning för sitt arbete, åligger det nya lagberedningen att successivt upprätta förslag till återstående delar af rättegångsbalken — och att derefter afgifva förslag till nya bestämmelser i handelslagstiftningen; och det är väl en temligen stor fråga, som ännu icke bearbetats. Jag vet icke, om herr Lilienberg anser ändringar behöfliga i handelslagstiftningen. Men jag tror att affärsmännen i allmänhet önska en revision af denna lagstiftning.

Herr von Friesen: Herr talman! Talaren på halmstadsbänken är jag tacksam för de upplysningar han lemnade angående kostnaderna för nya lagberedningen, hvilka upplysningar icke oväsentligt styrkt de påståenden jag gjorde. Han upplyste, att nya lagberedningen kostat i 7 år omkring 220,000 kronor eller i medeltal för hvarje år 31,000 kronor. Om jag förutsätter att samma belopp kommer att utgå under år 1892, för hvilket år är anslaget 40,000 kronor, blir således besparingen å detta anslag vid 1892 års slut 9,000 kronor. Om nu beloppet bestämmes till 30,000 kronor, ha vi således: anslaget 30,000 kronor, besparingarne för år 1891 5,000 kronor, summa 35,000 kronor, och besparingarne för år 1892 9,000 kronor, summa 44,000 kronor, således långt mer än någon påstår att det skall behöfvas.

Att under detta år besparingar komma att göras, derom har statsrådet och chefen för justitiedepartementet redan upplyst, då han meddelat, att en ledamotsplats i lagberedningen ännu icke är tillsatt. Redan för den gångna delen af året gör den besparingen 1,167 kronor. Att det således blir besparingar för detta år, är alldeles tydligt.

Vidare ber jag att få fästa uppmärksamheten på, att uppkomsten af besparingar i detta anslag icke allenast beror derpå att platser i

nya lagberedningen stundom äro vakanta, utan äfven på den möjligheten, att de, som sitta i densamma, hafva andra embeten och tjänster, för hvilka de uppbära arfvoden. Besparing af denna grund har ofta uppkommit, särskildt det år, hvilket den statistiska redogörelse, som nyss lemnades, afsåg. Jag kan således icke föreställa mig, att icke fullt tillräckliga medel skulle finnas för nya lagberedningen för år 1893, om anslaget nu skulle sättas till endast 30,000 kronor.

*Angående
nya lagbered-
ningen.
(Forts.)*

Herr Svanberg: Herr talman! När jag nyss gjorde de beräkningar, som jag då meddelade och hvilka jag tror vara fullt korrekta, så gjorde jag dem, under förutsättning att det reguliera förhållandet skulle inträda, att beredningen vore fulltalig, och att den nu ledigvarande platsen således komme att tillsättas. Jag tror icke att Riksdagen bör vara njuigg, att, när den beviljar anslag till en institution, som den själf ansett vara nödvändig, den då beviljar för litet, och att anslaget endast anvisas under förutsättning, att inskränkning skall ske i antalet af de ledamöter, som man en gång ansett böra finnas. Jag visade nyss, att arfvodena uppgå till 35,000 kronor, och det finnes således, om detta belopp, 35,000 kronor, beviljas, icke något öfver af anslaget för förhvarande af lokal, aflöning åt vaktmästare o. s. v. Jag tror också, att statsutskottet just har behjertat och insett det förhållandet, och att detta varit skälet för statsutskottet att föreslå 35,000 kronor. Jag kan således icke finna något skäl vara för handen att frångå statsutskottets förslag, utan yrkar fortfarande bifall till densamma.

Herr Wester: Herr talman! Då jag omnämnde, hvad som är verkligt, nemligen huruledes de 280,000 kronorna hafva för lagberedningen blifvit använda, var det ingalunda min afsigt att lemna något vapen i händerna på mina motståndare; och rätt beaktadt, tror jag icke heller att detta har skett.

Jag nämnde, att från dessa medel skola 60,000 kronor dragas bort. De ha användts till komitéer: sjölagskomitén, bolagskomitén m. fl. och förstärkta lagberedningen. Förstärkta lagberedningen arbetade under åren 1886—87 och sjölagskomitén ungefär samtidigt. När bolagskomitén sammanträdde, minnes jag ej. Häraf framgår, att åtminstone största delen af ofvannämnda 60,000 kronor användts under medlet af 1880-talet. Och att, såsom en ärad ledamot af statsutskottet gjort, anföra denna omständighet såsom bevis därför, att för närvarande lagberedningen icke behöfver högre anslag än 30,000 kronor, torde vara något egendomligt. Af statsutskottets betänkande finna vi, att under de senaste åren ha användts för nya lagberedningen 1889 32,953 kronor 7 öre, 1890 34,696 kronor 32 öre och 1891 32,896 kronor 71 öre, d. v. s. i rundt tal 33,000 kronor för år. Detta har, såsom vi hört, skett under det att lagberedningen icke varit fulltalig, utan en ledamot i densamma fattats. Nu har emellertid herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet meddelat, att det är meningen att oförtöfvadt inkalla eu ny ledamot. Om man tänker sig dennes aflöning lagd till de 33,000 kronor, som giugo åt

Angående
nya lagbered-
ningen.
(Forts.)

i fjor, hemställer jag till herrarne, om det är nog med 30,000 kronor plus besparingen af 5,000 kronor, särdeles som utom dessa afföningar erfordras medel för förhyrande af lokal, afföning åt vaktmästare, expenser, skrifmaterialier m. m. Då detta tages i beräkning, kan man för visso säga, att utgifterna gå upp till 40,000 kronor, och att således behövas de 35,000 kronor, som föreslagits af statsutskottet, jemte nu befintlig besparing.

Herr Östberg: Herr talman! Den diskusion, som nu länge har pågått angående denna fråga, förefaller mig vara af en rätt ovanlig och egendomlig beskaffenhet. I de flesta fall, då man söker inskränka utgifterna på budgeten, är det i afsigt att dermed åstadkomma en minskning i statsutgifter. Detta är påtagligen icke här händelsen. Ingen har yrkat på att nya lagberedningen nu skall indragas, och man har icke heller yrkat på att någon nedsättning vare sig uti arfvoden till ledamöterna eller i andra utgifter skall göras för nästkommande år. Hela frågan gäller det, huruvida ifrån statens allmänna fond skall öfverflyttas till detta anslag 5,000 kronor mer eller mindre. Jag kan icke se annat, än att i ena som i andra fallet de besparingar, som kunna åstadkommas, bli kvar och bli kvar till Riksdagens disposition. Det förefaller mig, som om striden här gäller, huruvida jag skall ha penningarne i den högra fickan eller i den venstra, och att det därför i sak kan vara rätt ovigtigt, hvilketdera beslut, som nu kommer att fattas.

Men jag kan å andra sidan icke tycka, att det är lämpligt, att i fråga om en institution, som fortvarat i så många år och som ännu antagligen kommer att länge fortfara, man tänker sig en kastning af anslag från det ena året till det andra, så att man t. ex. i år skulle sätta det till 30,000 kronor, nästa år till 40,000 kronor och följande år varierande, allt efter som besparingarna uppgått till större eller mindre belopp. Då jag ser saken sålunda, vill jag för min del yrka bifall till det belopp, som utaf statsutskottet blifvit föreslaget.

Herr J. H. G. Fredholm: Herr talman! Med anledning af hvad den siste talaren yttrade, att han tyckte, att denna fråga, då det endast gälde ett så ringa belopp som 5,000 kronor, icke var utaf den vikt och betydelse, att Riksdagen dermed skulle sysselsätta sig, har jag begärt ordet. I motsats till hans uppfattning är denna fråga i mina ögon mycket viktig. Vigten ligger icke derpå, om 5,000 kronor mer eller mindre skola beviljas, utan vigten ligger derpå att man här, liksom vid alla andra tillfällen, tillser, att de af Riksdagen beviljade anslagen icke äro större än hvad de behöfva vara, på det att man icke genom de uppkomna besparingarna skall lemna uti Kongl. Maj:ts händer medel att fritt disponera öfver, utan att Riksdagen får vara med om att bestämma, på hvad sätt och till hvad belopp besparingarna skola användas. Det är detta som gör att denna fråga är viktig, och jag hoppas också att vi framdeles under behandlingen af de frågor, som höra till statsregleringen, skola många gånger blifva i

tillfälle att beakta vigten af att bestämma anslagen så, att besparingarna icke blifva allt för stora.

*Angående
nya lagbered-
ningen.
(Forts.)*

Herr von Friesen: Herr talman! Endast fyra ord till svar åt talaren bakom mig: hvarför beviljas *extra* anslag?

Herr Bülow: Af de talare, som här ha uppträdt i frågan, har ingen ifrågasatt att förrycka det arbete, som nya lagberedningen har att utföra, utan man har blott yrkat på att anslaget skall sättas ned till en siffra, som är tillräcklig men icke öfverflödig.

Det har emellertid under diskussionen varit omöjligt att öfvertyga två jurister, nemligen herrar Svanberg och Wester, om att det skulle gå an att nedsätta detta anslag, utan herr Svanberg påstår, att man derigenom skulle förrycka arbetet. Under en sådan diskussion stadgas ännu mer min öfvertygelse, att det icke är lyckligt att öfverlemna lagstiftningsarbetet helt och hållet åt jurister. Kostade nya lagberedningen ingenting, så skulle jag ingenting ha att anmärka, utan då skulle jag säga, att det är jemnt upp värdt hvad den kostar.

Herr vice talmannen Danielson: Herr talman, mine herrar! Jag vill blott tillägga med anledning af hvad här är sagdt, att detta anslag visserligen är ett extra anslag, men icke något reservationsanslag, och således kan icke Konungen gömma de besparingar, som här uppstå, från det ena året till det andra. Konungen har icke heller försökt att göra detta, utan hvar gång det uppstått en behållning på detta anslag, har det anmälts till Riksdagen, och Riksdagen fått gemensamt med Kongl. Maj:t fatta beslut om huru dessa besparingar skulle användas. Just därför att det var 5,000 kronors besparing, ansågo vi anledning förefinnas att nedsätta anslaget med 5,000 kronor och använda besparingarna. Det skulle således icke vara förhållandet, på sätt som en talare sagt, att det vore fara för att medlen skulle kunna dragas till andra ändamål. Det är den omständigheten, som jag velat framhålla. Jag yrkar fortfarande bifall till utskottets förslag.

Öfverläggningen förklarades härmed slutad. I enlighet med de yrkanden, som derunder förekommit, gaf herr talmannen propositioner *dels* på bifall till utskottets hemställan och *dels* på bifall till reservanternas från denna kammare yrkande om det ifrågavarande anslagets nedsättande till 30,000 kronor; och förklarade herr talmannen sig anse röstöfvervigt finnas för den förra meningen. Som votering emellertid begärdes, blef nu uppsatt, justerad och anslagen en så lydande voteringsproposition:

Den, som bifaller statsutskottets hemställan i nu föredragna 7:e punkten af utlåtandet n:o 3, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, har kammaren, med afslag å nämnda hemställan, bifallit herrar P. Anderssons och von Friesens vid punkten afgifna reservation.

Efter röstsedlarnes uppräknande befans, att 95 ledamöter röstat ja och 93 nej; i följd hvaraf utskottets hemställan af kammaren bifallits.

Punkterna 8—10

Biföllos.

*Angående
ordinarie an-
slagen under
tredje hufvud-
titeln.*

§ 7.

I ordningen förekom härnäst statsutskottets utlåtande n:o 4, angående regleringen af utgifterna under riksstatens tredje hufvudtitel, omfattande anslagen till utrikesdepartementet.

Kongl. Maj:t hade föreslagit, att de ordinarie anslagen under denna hufvudtitel måtte utgå med enahanda belopp, som för innevarande år finnas anvisade.

I en inom Andra Kammaren afgifven motion, n:o 77, hade deremot herr *H. Eriksson* i Elgered föreslagit, att Riksdagen måtte dels i skrivelse till Kongl. Maj:t uttala sin önskan, att beskickningarna i Wien och å andra orter, der de vore öfverflödiga eller mindre nödiga, indragas, dels nedsätta tredje hufvudtitelns anslag med 40,000 kronor.

Utskottet hemställde under *punkten*

a) att Riksdagen, med afslag å herr Erikssons motion i denna del, måtte bifalla hvad Kongl. Maj:t i fråga om regleringen af de ordinarie utgifterna under tredje hufvudtiteln föreslagit; samt

b) att Riksdagen, med anledning af förenämnda motion, måtte hos Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes tillse, att sådana anordningar vidtagas, hvarigenom utgifterna under tredje hufvudtiteln blifva minskade.

I en vid punkten fogad reservation hade deremot af herrar *A. Persson* i Mörarp, *P. Andersson* i Högkil, *G. Eriksson* i Mörviken, *P. Ersson* i Vestlandaholm, *O. Jonsson* i Hof, *P. Person* i Törneryd, *S. G. von Friesen* och *Ollas A. Ericsson*, yrkats, att utskottet måtte hemställa:

a) att Riksdagen, med anledning af herr Erikssons motion i denna del, måtte bifalla hvad Kongl. Maj:t i fråga om regleringen af de ordinarie utgifterna under tredje hufvudtiteln föreslagit, med den inskränkning, att det under anslagstiteln »ministerstaten» uppförda belopp, 337,941 kronor, nedsättes med 40,000 kronor, eller till 297,941 kronor, och att således hufvudtitelns slutsumma minskas från 606,750 kronor till 566,750 kronor;

b) att Riksdagen, men anledning af förenämnda motion, måtte hos Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes tillse, att sådana anordningar vidtagas, hvarigenom utgifterna under tredje hufvudtiteln blifva ytterligare minskade.

Efter det till en början *mom. a)* af utskottets hemställan blifvit uppläst, anförde:

Herr Jonsson i Hof: Herr talman, mine herrar: Enär båda dessa moment stå i ganska nära sammanhang med hvarandra, tager jag mig friheten yrka, att äfven *mom. b)* måtte föredragas samtidigt med *mom. a)*.

*Angående
ordinarie an-
slagen under
tredje hufvud-
titeln.
(Forts.)*

Med anledning häraf lät herr talmannen nu uppläsa jemväl *mom. b)*, hvarefter ordet lemnades till

Hans excellens herr ministern för utrikes ärenden, greve Lewenhaupt, som yttrade: Herr talman! mine herrar! Vid utskottets utlåtande finnes fogad en reservation, hvari yrkas, att Riksdagen, med anledning af herr Erikssons motion i denna del, må bifalla hvad Kongl. Maj:t i fråga om regleringen af de ordinarie utgifterna under tredje hufvudtiteln föreslagit, med den inskränkning, att det under anslags-titeln "ministerstaten" uppförda belopp, 337,941 kronor, nedsattes med 40,000 kronor, eller till 297,941 kronor, och att således hufvudtitelns slutsumma minskas från 606,750 kronor till 566,750 kronor.

I anledning häraf ber jag till en början att få fästa kammarens uppmärksamhet derpå, att detta förslag att nedsätta svenska anslaget med 40,000 kronor betyder icke en minskning i slutsumman med 40,000 kronor, utan det måste innebära en motsvarande minskning för Norges del, så att minskningen skulle blifva 56,666 kronor, såvida icke meningen är att rubba den nuvarande proportionen mellan det svenska och det norska bidraget. Men äfven om nedsättningen i slutsumman föreslagits endast till 40,000 kronor, torde en sådan nedsättning icke kunna vidtagas utan att antingen beröfva på ordinarie stat uppförde tjänstemän deras löner eller ock indraga icke blott beskickningen i Wien, som för närvarande skötes på förordnande, utan äfven beskickningen i Konstantinopel. På sätt jag visat, skulle dock genom indragning af beskickningen i Konstantinopel ingen besparing uppkomma, och jag tror, att den beräkning jag i sådant afseende uppgjort snarare är för låg än för hög. Men jag har dessutom visat, att våra intressen i orienten förnämligast äro norska; och om meningen är att sätta dessa intressen under skydd af en främmande beskickning, synes det därför, som om initiativet till en sådan ändring icke borde utgå från svenska Riksdagen.

Hvad åter beträffar frågan om indragning af beskickningen i Wien, har jag af herr Erikssons motion inhemtat, att han med oro och förvåning erfarit, att jag utan att protestera varit närvarande i Första Kammaren vid ett tillfälle, då en af kammarens ledamöter fälde ett yttrande, som den ärade motionären tolkade så, som om jag ansåg bibehållandet af beskickningen i Wien nödvändigt i händelse af någon viss bestämd allians och därför borde misstänkas för storpolitiska planer. Denna teori, att en minister blir solidariskt ansvarig för allt som säges i hans närvaro, såvida han icke genast protesterar, är för mig en fullkomligt ny teori, och jag vågar betvifla, att den kom-

*Angående
ordinarie an-
slagen under
tredje hufvud-
titeln.
(Forts.)*

mer att få lång lifstid. I hvarje fall tänker jag icke inlåta mig på den storpolitiska diskussion, till hvilken motionären synes vilja bereda mig tillfälle. Jag smickrar mig med den tron, att icke ett ord, icke en åtgärd af mig med fog kan åberopas såsom något bevis för att jag vore böjd att tillstyrka en allians mellan de förenade rikena och någon främmande magt. Jag har icke sagt, att beskickningen i Wien erfordras därför att de förenade rikena vid inträffande krig kunna komma att inblanda sig i frågor, som beröra magtställningen i Europa eller i de i Wien förekommande underhandlingar, utan mitt påstående är, att underhandlingar komma att föras i Wien om alla frågor, som beröra magtställningen i Europa, och att det är af vigt för de förenade rikena att om dessa underhandlingar erhålla tillförlitliga under rättelser. Man torde väl icke kunna påstå, att det är möjligt för en regering att grunda sina regeringsbeslut på uppgifter i tidningar — då man väl kan säga, att dessa uppgifter icke alltid äro rigtiga. Såsom exempel på en oriktig tidningsuppgift tillåter jag mig erinra om den notis, som för ett år sedan förekom, att England erkänt regeringen i Brasilien, och att Kongl. Maj:ts regering varit något sen med sitt erkännande, emedan de förenade rikena bort erkänna Brasilien åtminstone lika tidigt som England. Förhållandet härmed var följande: det är icke brukligt i dylika fall, att de små staterna taga initiativ, utan då de icke hafva särskilda intressen att bevaka, följa de gerna efter stormagterna. Och det är i allmänhet i internationella förbindelser på samma sätt som i enskilda: det är på längden försigtigast att icke bryta mot bruket. När det syntes saunolikt att ett erkännande af Europas stormagter förestod, erhöi generalkonsuln i Rio de Janeiro på förhand befallning att erkänna den nya regeringen, så snart någon bland vissa uppräknade magter — bland andra England — erkänt densamma. När denna skrivelse ankom, hade den engelska regeringen visserligen förklarar sig villig erkänna presidentvalet, så snart detsamma blifvit bekräftadt af nationalförsamlingen, men denna bekräftelse hade ej ännu lemnats, och som en följd häraf hade England icke återupptagit de officiella förbindelserna. En af de andra stormagterna erkände emellertid kort derefter den nya republiken, och samtidigt aflät de förenade rikenas generalkonsul den för de officiella förbindelsernas återupptagande erforderliga officiella skrifvelsen till republikens utrikesminister. Vid den tiden hade af mindre stater endast Portugal, som med Brasilien stod i särskildt liflig förbindelse, erkänt den nya republiken.

Hvad beträffar beloppet af utrikesbudgeten, har en jämförelse blifvit anställd mellan beloppen af de förenade rikenas utrikesbudget och den danska budgeten. I anledning deraf ber jag få nämna, att det är utan tvifvel så, att den danska utrikesbudgeten är betydligt lägre. Den största olikheten består deri, att anslaget till ministerstaten i de förenade rikena uppgår till 490,000, men i Danmark endast till 281,000 kronor. Anslaget till ministerstaten för de förenade rikena öfverstiger således det danska med 209,000 kronor. Anledningen till detta större belopp uppkommer till en del deraf, att de förenade rikena hafva större folkmängd. Det uppgafs i propositionen an-

gående tredje hufvudtiteln till sistlidet års riksdag, att antalet invånare i de förenade rikena utgjorde 6,774,000 och i Danmark 2,185,000. Propositionen innehöll äfven en beräkning, enligt hvilken anslaget till ministerstaten, fördeladt på befolkningen, visade en utgift i de förenade rikena af 7 öre och i Danmark af 12 öre per individ, sålunda mindre i de förenade rikena. Jag erkänner, att en beräkning uteslutande grundad på folkmängden icke absolut bevisar, att den ena budgeten är proportionsvis högre eller lägre än den andra. Men det är svårt att finna någon annan beräkningsgrund, och denna beräkningsgrund efter folkmängden ligger till grund för proportionen mellan Sveriges och Norges bidrag till den gemensamma budgeten. Det är den enda beräkningsgrund, man hittills kunnat åstadkomma.

Vid frågan om anslagets belopp torde man äfven böra taga i beaktande, att de förenade rikena hafva behof af flera beskickningar än exempelvis Danmark. Större folkmängd förorsakar större antal ärenden, större antal tjänstemän vid beskickningarna. Danmark behöfver ingen beskickning i Madrid eller Konstantinopel, och beskickningen i Washington är af jembörelsevis mindre vikt för Danmark än för de förenade rikena. I Washington är det särskildt behöfligt för oss att hafva en beskickning på grund af emigrationen och det stora antal ärenden, som deraf uppkommer, äfvensom för sjöfartens skull. Den danska sjöfarten omfattar, enligt senaste uppgift, 40 fartyg, den svenska 116 och den norska 1,300 fartyg om året. En olikhet mellan dessa budgeter uppkommer vidare deraf, att ministrarne i Danmark hafva betydligt lägre löner än de förenade rikenas, men när man vill afgöra frågan om lönerns belopp, bör man väl i första rummet taga hänsyn till, om lönen är tillräcklig för en person utan förmögenhet att derpå lefva såsom gift. Det är en viktig fråga i lifvet, då man skall omfattas en karriär, om man der kan hoppas kunna lefva såsom gift eller ej. Jag betvivlar att någon Danmarks minister kunnat lefva såsom gift på sin lön; åtminstone har jag icke sammanträffat med någon, som gjort det. Dertill kommer, att det är alldeles nödvändigt att hafva några väl aflönade platser på den diplomatiska banan. Den framstående förmågan är visserligen säker att slå sig fram på hvilken lefnadsbana som helst. Men det är ingalunda lyckligt att hafva en stor inkomst, när man är tvungen att föra ett lefnadssätt, hvarigenom man behöfver mer. Hufvudsaken är att hafva hvad man behöfver och att få behålla hvad man har. Såsom en följd deraf, är det icke möjligt att hafva ett embetsverk, som sättes på förordnande, så att det är osäkert, om platserna komma att indragas nästa år och innehafvarne förlora sina tjänster, fastän de äro utnämnde på ordinarie stat.

För min del kan jag icke förorda någon nedsättning af denna budget och jag skulle beklaga, om en sådan nedsättning bliefve besluten af Riksdagen.

Vidare anförde

Herr Jonsson i Hof: Det hufvudsakliga af hvad hans exellens herr ministern för utrikes ärendena nu yttrat finnes anfördt i före-

*Angående
ordinarie an-
slagen under
tredje hufvud-
titeln.
(Forts.)*

Angående
ordinarie an-
slagen under
tredje hufvud-
titeln.
(Forts.)

gående års statsrådsprotokoll, och således skulle det i sjelfva verket vara alldeles obehöfligt att ånyo bemöta hans yttrande i det fallet. Jag skall så mycket mindre göra det, som jag i ett och annat fall tror, att han har rätt, särskildt hvad beträffar det förhållandet att diplomaterna böra vara så aflönade, att de kunna ingå giftermål. Jag tror, att det är en ganska viktig faktor för deras yrke. Vi hafva sett exempel på, att diplomaternas fruar varit lika skickliga, om ej ännu skickligare än diplomaterna sjelfva.

Jag öfvergår nu mera direkt till statsutskottets åsigter i denna fråga utan att för tillfället sysselsätta mig med hvad som här yttrats i ämnet. Jag ber dervid att redan från början få konstatera, det hela statsutskottet varit ense derom, att nedsättningar här vid lag böra göras. Det finnes visserligen en reservant, nemligen herr Casparsson, men hans reservation är rigtad mot mom. b), alldenstund han ansåg onödigt att ytterligare aflåta en skrivelse till Kongl. Maj:t i samma ämne, hvori Riksdagen förut aflåtit en skrivelse. Alla inom utskottet hafva deremot varit ense om hvad det i sin korta motivering yttrat, nemligen att nedsättningar i detta fall böra kunna göras. Hvad sedermera nästa stycke beträffar, blefvo vid frågans behandling åsigterna inom utskottet mera delade. I detta afseende hafva, såsom herrarne behagade finna, åtta ledamöter ansett sig icke böra gå in på den hemställan, som de sexton öfriga gjort. Med anledning häraf skall jag be att få angifva några af motiven härtill. När nu samtliga utskottets ledamöter fullt tydligt och uttryckligt erkänt, att nedsättningar i anslagen här böra göras, men sedermera i följande stycke förklarar, att utskottet ej kan taga initiativ härutinnan, utan att man måste öfverlemna detta till Kongl. Maj:t, och således afvakta det förslag, som derifrån kan komma att för Riksdagen framläggas, så har utskottet och Riksdagen, i fall den delar samma uppfattning, i sjelfva verket fränsagt sig rätten till något initiativ i frågan och underordnat sig de förslag, Kongl. Maj:t i detta afseende kunde behaga framställa. Skall man slå in på en sådan teori, tycker jag man lika gerna kan lemna hela budgeten i Kongl. Maj:ts hand, som att på detta sätt öfverlemna sig åt hans nåd. Jag hemställer till herrarne, huruvida det kan vara rätta sättet att upprätthålla Riksdagens och denna kammares anseende att uttala en sådan sats och söka drifva den igenom.

Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena anförde nyss, att han icke rätt visste, huruvida den nedsättning, som här i reservationen påyrkats, skulle gälla *hela* utrikesbudgeten eller den del deraf, som endast berörde Sveriges utgifter. Jag trodde att man knappast skulle behöfva förklara, att de ledamöter, som deltagit i reservationen, hafva så pass reda på statsrättsliga förhållanden, att de veta, att svenska Riksdagen icke kan ingripa i den norska budgeten. Det är klart och tydligt, att i norska budgeten äfven måste blifva motsvarande nedsättningar, hvilka noga räknade skulle belöpa sig till 16,666 kronor. Det har sagts att det är svårt för ett utskott att bestämma, till hvilka belopp eller hvarest en nedsättning skall göras, och majoriteten inom utskottet har, som jag redan nämnt, fastnat på det uttalandet. Men om man skall stå fast på den ståndpunkten, hvarthän

komma vi då? Kan någon menniska tro, att, då efter den skrifvelse i ämnet, som Riksdagen i fjor aflät, och den utgång anslagsfrågan fick i den gemensamma voteringen, som gjorde, att frågan hängde på ett par röster, Kongl. Maj:t lika fullt icke framlägger något annat eller nytt förslag i år, man då någonsin skall kunna komma till rätta med någon nedsättning i anslagen på denna hufvudtitel, derest man icke sjelf griper in och föreslår något visst belopp för nedsättningen. Jag tror att det kanske äfven skulle låta sig göra att säga, *hvarest* en nedsättning skulle kunna ifrågakomma, men vi hafva i detta fall af grannligheten mot Kongl. Maj:t beslutit att lemna Kongl. Maj:t fria händer att bestämma den ena eller andra platsen härför. Är det nu så, att detta sätt för frågans lösning icke är behagligt och att t. ex. detta förslag icke går igenom i år, så få väl kammarens ledamöter hafva detta i minnet till en annan gång och då göra den tjensten att äfven föreslå de platser, genom hvilkas indragning besparingar kunna uppkomma.

*Angående
ordinarie anslagen under
tredje hufvudtiteln.
(Forts.)*

Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena har erinrat om och mycket försökt att betona vigten af vår beskickning i Wien, och det resultat, hvartill han i detta fall kommit, är, såsom vi alla veta, att Wien är en brännpunkt för viktiga diplomatiska förhandlingar samt att vi derfor böra på den platsen hafva en beskickning, som noga följer med hvad som der förehafves. Jag tror ej, att någon haft en tanke på, att herr utrikesministern velat låta påskina, det vi äfven skulle ingå allianser med stormagterna, utan man har lagt tyngdpunkten på hans uttalande derom, att derfor att viktiga saker der afhandlas, få vi lof att äfven hafva beskickning derstädes. Om nu dessa diplomatiska trådar blott icke vore af den der ömtåliga och egendomliga beschaffenheten, att Riksdagen aldrig kan få kännedom om sättet för deras spinnande, och i hvilka kombinationer vår beskickning i Wien står i en eller annan fråga, som der afhandlas, så skulle väl Riksdagen möjligen mera bestämdt kunna uttrycka en åsigt derom, huruvida dessa hans uttalanden äro berättigade eller ej. Då skulle äfven framgå, i hvad mån vår minister i Wien följt med förhandlingarna der och derom till regeringen aflemnat rapport i den ena eller andra frågan. När Riksdagen emellertid icke kan få kännedom om hvilka viktiga intressen der böra bevakas, så föranlåtes man antaga, då man heller aldrig sett något specielt i den vägen angifvet, att de der viktiga sakerna kanske icke torde vara så särdeles viktiga, att vår politiska framtid deraf beröres i det ena eller andra fallet, vare sig vi der hafva beskickning eller icke. För egen del har jag mycket svårt att fatta, hvad en svensk beskickning i Wien der skall kunna upptäcka för hemliga underhandlingar, som till äfventyrs icke lika väl skulle kunna upptäckas af en vår beskickning i en annan stormagts hufvudstad. Icke kan sjelfva läget för Wien mellan Tyskland, Ryssland och orienten hafva någon speciel betydelse för frågornas art, ty de äro naturligtvis af den beschaffenhet, att deras vikt är lika stor, vare sig det gäller att afhandla dem i Petersburg, Berlin eller Wien. Jag tror således, att hvad som här andragits till försvar för bibehållande af vår sändebudspost i Wien icke har sådan betydelse, att icke Andra Kam-

Angående
ordinarie an-
slagen under
tredje hufvud-
titeln.
(Forts.)

maren, i den form hvori frågan nu föreligger, med temligen stor visshet och utan att begå något misstag skulle redan nu kunna för sin del fatta beslut om indragning af vår dervarande sändebudspost. Att icke regeringen skall komma i förlägenhet genom att utföra en sådan operation — för den händelse nemligen att Kongl. Maj:ts regering en vacker dag skulle komma på den tanken — framgår alldeles tydligt deraf, att den ifrågavarande posten är tillsatt endast på förordnande, hvarigenom någon svårighet i departementets stater heller icke skulle komma att uppstå.

Sammalunda skulle jag våga säga, att förhållandet är i fråga om sändebudsposten i Konstantinopel. Om man nemligen följer de motiv, som herr ministern för utrikes ärendena anförde till försvar för bibehållandet af denna post, skall man finna, att han sjelf nästan har varit litet vacklande i sin starka tro på behöfligheten deraf. Ty sedan han först hufvudsakligen och nästan uteslutande hållit sig till den politiska betydelsen af att hafva en beskickning derstädes, kommer han derefter in på den kommersiella och säger i det fallet, att vår sjöfart på Svarta hafvet är beroende deraf, att vi i nämnda stad hafva en representant med samma rang som ett sändebud. Dessa dubbla skäl göra mig misstänksam derom, att man måst tillgripa så mycket som möjligt för att få större styrka i ett svagt försvar, och att således behovet af en beskickning derstädes icke är tillräckligt. Nu har herr ministern också sökt ålagägga, att en indragning af den nämnda posten icke skulle vara af någon ekonomisk betydelse för de förenade rikena, ty han förutsätter såsom alldeles säkert, att vi för sådan händelse finge i stället tillsätta en generalkonsulsbefattning, och han har äfven lyckats fixera ett lönebelopp för denne generalkonsul, utgifter för hans kontorsomkostnader etc. jemte hvad, som skulle utgå i penningväg till den främmande magt, som skulle bevaka våra intressen i fråga om sjöfarten på Svarta hafvet, så att på grund deraf besparingarna genom sändebudspostens indragning endast skulle belöpa sig till ett par hundra kronor årligen. Ja, är denna kalkyl oomtvistlig, och kan således ingen invändning deremot göras, så har han mycket riktigt bevisat, att det icke är någon affär för svenska staten att indraga den ifrågavarande posten. Men jag betviflar verkligen, att de förenade rikenas handel på orienten eller vår sjöfart på Svarta hafvet är af sådan betydelse, att i Konstantinopel eller för öfrigt i Turkiet skall behöfva tillsättas för vår räkning en generalkonsul. Herr ministern har sökt förklara vigten af denna befattning dermed, att från de förenade rikena varor till ett belopp af 700,000—800,000 kronors värde hafva under ett föregående år exporterats till Turkiet, men han har dermed icke kunnat förklara betydelsen af generalkonsulatet, ty med dessa transaktioner kunde denne konsul icke få någon befattning, emedan varorna icke komma direkt från de förenade rikena, utan öfver andra länder.

Jag antager, att herr ministern i dag kan framlägga några nya skäl i denna fråga, som icke förut varit synliga, men rätt säker på, huruvida han skall lyckas i detta afseende, kan jag åtminstone icke på förhand förklara mig vara.

Det är naturligtvis icke mycket lönt att här ingå i någon särdeles lång debatt om denna fråga, ty jag tror, att åsigtorna inom denna kammare äro temligen på det klara med hvad som utan våda härutinnan bör göras eller icke. Utgången af frågan kommer naturligtvis att bero på en blifvande votering i sinom tid under riksdagens lopp, och att denna kammare nu skulle frångå det beslut, som den i ämnet under förliedet år fattade, dertill synes mig icke förefinnas det allra ringaste skäl.

Jag skall därför, eftersom tiden nu är långt framskriden, endast be att få yrka afslag å hvad utskottet i mom. a) och b) hemställt samt bifall till den reservation, som herr Anders Persson och jag m. fl. vid punkten afgifvit.

Herr Eriksson i Elgered: Herr talman! Statsutskottet har med anledning af motionen hemställt, att "Riksdagen må hos Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes tillse, att sådana anordningar vidtagas, hvarigenom utgifterna under tredje hufvudtiteln blifva minskade". Det beslut, hvartill utskottet för närvarande kommit, är alldeles enahanda med det, hvartill statsutskottet i samma fråga kom under förliedet år. Regeringen har sålunda haft tillfälle att taga denna Riksdagens skrifvelse och hemställan under ompröfning, och hans excellens utrikesministern har äfven i sitt anförande till statsrådsprotokollet den 27 november förliedet år eller 1891, i likhet med hvad han framhållit i denna kammare under diskussionen föregående år, angifvit de skäl, som gjort, att regeringen sagt nej till hvarje inskränkning i detta afseende. De skäl, hvarpå regeringen sålunda grundat sitt afslag, då den vägrat att företaga några som helst nedsättningar i budgeten å tredje hufvudtiteln, de skälen äro visserligen många; och jag skall därför bedja att endast helt kort få stanna vid dem och granska några af dem.

Först och främst har man påstått, att ingen nedsättning skulle kunna ega rum med afseende å vår utrikesbudget, enär våra diplomater i utlandet icke kunde existera på mindre löner än dem de åtnjöte, ja, hans excellens utrikesministern gick till och med i ett anförande under förliedet år ända derhän, att han förklarade, det möjligen äfven under nuvarande förhållanden våra diplomater måste tillsätta af egna medel, och att i händelse af nedsättning ingen skulle kunna inträda på den diplomatiska banan, som icke vore en förmögen man. Huru mycket åter dessa skäl skola anses väga i jemförelse med hvad hans excellens utrikesministern nyss anförde från statsrådsbänken, synes mig vara tvifvelaktigt. Ty nyss har hans excellens beträffande det förhållande, att Danmarks budget med afseende å utrikes ärendena vore betydligt mindre än samma budget i Sverige och Norge, förklarat, att denna omständighet helt enkelt berodde derpå, att folkmängden i de förenade rikena öfverstege folkmängden i Danmark. Jag frågar och hemställer till herrarne litet hvar, om detta yttrande står i öfverensstämmelse med utrikesministerns förra påstående, att det vore de för en diplomat nödvändiga högre lefnadskostnaderna, som betingade en högre lön. Kunde *Danmarks* beskickningar uppehållas på en min-

*Angående
ordinarie an-
slagen under
tredje hufvud-
titeln.
(Forts.)*

Angående
ordinarie an-
slagen under
tredje hufvud-
titeln.
(Forts.)

dre budget, då måste äfven *de förenade rikenas* beskickningar i utlandet kunna det. Jag för min del finner icke det anförda skälet fyllest talande.

Då således ingen nedsättning i lönevilkoren kunde vara möjlig, återstår att undersöka möjligheten af att indraga beskickningen i Wien. Då fråga förekom om indragning af i första rummet beskickningen i Wien — och vidare äfven om indragning af beskickningen i Konstantinopel — så svarade hans excellens utrikesministern derpå, att det är absolut omöjligt. Jag skall bedja att få stanna vid och en stund granska det skäl, som hans excellens anförde med afseende å sin protest mot att indraga beskickningen i Wien. Han anför visserligen icke i detta fall, att det är af ekonomiska skäl, för bevakande af vår internationella handel och vår sjöfart, som det skulle vara nödvändigt för oss att äfven i Wien hafva en beskickning. Han säger nemligen i sitt anförande till statsrådsprotokollet öfver utrikesdepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen den 27 november förlidet år: "det synes mig, att denna åsigt icke med fog kan bestridas, med mindre än att man anser, att beskickningar icke böra underhållas i andra länder än der de kunna anses nödvändiga för bevakande af de förenade rikenas ekonomiska intressen. Om man utgår från *den förutsättningen*, synes det som om en stadigvarande beskickning i Wien skulle kunna undvikas."

Dessa hans excellens utrikesministerns ord visa alltså, att det åtminstone icke är för att bevaka *våra ekonomiska* intressen, som sålunda de förenade rikena måste hafva en beskickning i Wien, utan att intressena måste vara andra. Men ett faktum är, att den kamp, som pågått inom denna kammare år efter år med afseende å lösningen af denna fråga, har något mer bakom sig än rätt och slätt de 40,000 kronor, som äro satta i fråga. Det gäller nemligen att vid sådana stater, som icke äro de mest tongifvande och som ej äro af första rang, förvandla vår diplomatiska corps och våra beskickningar i dessa länder till kommersiella, så att de skola bevaka i främsta rummet intressena för handel och sjöfart, i stället för att hufvudsakligen tillgodose våra politiska intressen. Då herr utrikesministern emellertid med detta sitt anförande allt för tydligt ådagalagt, att skälet icke var för att bevaka de ekonomiska intressena, som beskickningen i Wien måste bibehållas, så måste skälet vara ett annat — och hvilket?

Hans excellens utrikesministern har visserligen nyss påstått med anledning af hvad i motionen framhållits, att det icke vore, såsom orden föllo, "storpolitiska" skäl. Men hvad hans excellens sålunda invändt är icke fullt öfverensstämmande med ett annat anförande. Jag ber endast att i så fall få citera hans egna ord i nyssnämnda anförande till statsrådsprotokollet, der det heter: "anförde jag, att ingen fråga som berör *magtställningen i Europa, kan afgöras, utan att utgången inverkar på alla stater af någon betydighet och deribland äfven de förenade rikena*, och att, då Österrike-Ungern icke blott i allmänhet såsom stormagt utan äfven i vissa fall till följd af sin geografiska belägenhet kommer att deltaga i afgörandet af dylika frågor, denna beskickning, enligt min åsigt, icke borde indragas". Huru skall man

verkligen, om man tolkar dessa ord efter deras lydelse, kunna få dem till något annat, än att absolut hela skälet till att en beskickning fortfarande skulle i Wien underhållas måste vara att bevaka de förenade rikenas intressen, då frågor afgjordes, som berörde magtställningen i Europa, det vill med andra ord säga: en inblandning i storpolitiken? Då hans excellens nyss sade, att det icke är fråga om "att ingå förbund med några främmande magter", så är ju möjligt, att detta är med sanna förhållandet öfverensstämmande. Men detta faktum utesluter ingalunda våra diplomaters inblandning i frågor, som röra magtställningen i Europa, enär en gräns emellan ett dylikt bevakande och en inblandning är nästan otänkbar. Ty när man säger, att ingen fråga af vikt, som berör magtställningen i Europa, kan afgöras, utan att Österrike-Ungern dervid deltagar, och att det sålunda på grund af dess geografiska läge måste vara nödvändigt, att de förenade rikena hafva beskickning der, visar då icke hans excellens med detta sitt anförande alltför tydligt, att de storpolitiska frågorna beröra vårt land och att det anses naturligt, att vi böra deri deltaga?

Men emellertid har statsutskottet anfört enligt mitt förmenande mera tänkvärda ord, då nemligen statsutskottet i slutet af ifrågavarande punkt talar om Sveriges "*numera tillbakadragna politiska ställning*", ett uttryck, som det är betecknande nog, att herrarne från Första Kammaren i utskottet kunnat acceptera. Men om det är sant, att Sverige numera intager en annan ställning, än hvad det förr gjorde, då tror jag också att det är på sin plats, att man icke slår öfver alltför mycket och ger sig in på att drifva storpolitik. Ty vår ställning bland Europas stater är verkligen numera icke *hvad den fordom var*.

Hvad Österrike-Ungern angår, medger jag gerna, att historien visar, att detta kejsardöme före de senaste krigen intagit en mycket framstående plats bland Europas stater; men jag tror, att, sedan Preussen uppträdt vid de senaste krigen och tillagnat sig herraväldet i mellersta Europa, man måste medgifva, att, sedan Preussen bildat det tyska kejsardömet efter fransk-tyska krigets slut 1871, det icke längre är Österrike-Ungern utan Tyskland, som är den tungifvande i "MellanEuropa". Gäller det således att bevaka *de storpolitiska intressena* synes mig, som om beskickningen i Wien *ändå* kunde indragas.

Jag skall dessutom bedja att få tillägga att, om här är fråga om, i dag såsom förut, att fortsätta med en enkel begäran i detta fall, med detta "underdåniga skrifvande", som Riksdagen ådagalägger genom att aflåta en skrifvelse till regeringen i stället för att sjelf bestämma i denna angelägenhet, då må med skäl frågas: om det är med Riksdagens värdighet och sjelfständighet öfverensstämmande och hvarthän det skall leda?

För att emellertid göra regeringens frestelse att deltaga i den europeiska politiken mindre lockande vore nödvändigt att indraga beskickningen i Wien.

Denna regeringens frestelse att indraga de förenade rikena i storpolitiken varder så mycket större och mera lockande, då vi sakna en verklig konstitutionel ansvarighet. Jag skall be att få bevisa detta

Angående
ordinarie an-
slagen under
tredje hufvud-
titeln.
(Forts.)

faktum. Det är bristerna uti vår regeringsform, som göra situationen så oviss. Den 11 § regeringsformen anger, att ministeriella mål skola afgöras på föredragning af ministern för utrikes ärendena "i närvaro af statsministern och någon annan statsrådets ledamot". Af dessa är det två, som blott kunna göra *föreställningar* mot ett framlagdt förslag; och den föredragande kan jemlikt 38 § regeringsformen *vägra* sin kontrasignation, hvarigenom beslutet alltså icke skulle blifva grundlagsenligt. Men då återstår den frågan: hvilka garantier vi ha med afseende å sjelfva ansvarigheten? Jag vet visserligen, att regeringsformens 101 och 102 §§, jemförda med 106 §, finnas kvar till formen, hvarför således i så fall väl skulle vara möjligt att ställa en regering under riksrikt genom konstitutionsutskottet. Men sedan denna regeringsform af 1809 tillkommit är det icke mindre än *fem* gånger, som antingen en eller flera statsrådsledamöter eller ock hela ministären, hvilket var fallet 1840—41, då den var anklagad i 31 olika punkter, varit ställda under åtal af konstitutionsutskottet; och vid *alla* dessa tillfällen ha höga vederbörande blifvit *frikända* af riksrätten. Jag frågar: kan det med sådant för ögonen bli tal om, att vi hafva en konstitutionell ansvarighet, som gör till fyllest?

Jag skall vidare be att få säga, att, om verkligen här någonting skall kunna göras, så är det nödvändigt, att den konstitutionella ansvarigheten förbättras. Man har hänvisat till anslagsvägran såsom den mest lämpliga utvägen; men frånsedt att den är en af de mest obehagliga utvägar man kan anlita i det politiska lifvet, så är ställningen i Riksdagen sådan, enär landstingen allt mer och mer gå i den riktningen vid sina val till Första Kammaren, att de fastslå endast ett vilkor för ledamotskap af nämnda kammare "tullvän", att man från det hållet icke har det minsta att vänta. Jag tror således, att från hvilken synpunkt man än utgår, måste man säga, att vi hvarken af vår konstitutionella ansvarighet eller den nyssnämnda utvägen, anslagsvägran, hafva något att hoppas här vid lag.

På grund af hvad jag nu anfört skall jag bedja, herr talman, att i likhet med herr Olof Jonsson få hemställa om och yrka bifall till reservanternas förslag.

Herr Boëthius: Herr talman! mine herrar! Reservanterna hafva föreslagit, att Riksdagen med anledning af herr Erikssons motion må besluta en nedsättning med 40,000 kronor uti det å tredje hufvudtiteln under anslagtiteln "ministerstaten" uppförda belopp. Reservanterna synas sålunda gilla ifrågavarande motion och dess motivering; och det tyckes äfven framgå af det yttrande, som herr Olof Jonsson hade. I denna motion förekommer nu en motivering, som synes mig minst sagdt egendomlig, en motivering, som af motionären ytterligare betonats. Denna motivering går ut på följande: för det första derpå, att det, att ett land har politiska hänsyn med sina relationer med utlandet, skulle vara detsamma som storpolitik eller högpolitik — och såsom jag förmodar, menas härmed en mera eller mindre aggressiv politik —; för det andra synes den gå ut derpå, att våra förbindelser blott skola vara kommersiella; och för det tredje derpå, att man an-

tager, att, blott vi förhålla oss passiva gent emot främmande länder, så kunna vi vara säkra.

Motionären uttalar sig något ironiskt angående det vädjande till historien som utrikesministern gjort vid ett tillfälle och säger: "hvad lär historien?"

Jag tror, att det hade varit ganska önskligt, om han tagit reda på det, innan han inlåtit sig på dessa storpolitiska funderingar. Historien lär verkligen, att det kan för en liten stat finnas andra skäl till att gifva akt på sina förbindelser med utlandet än lust att föra högpolitik och aggressiv politik. Den visar, att, när stora strider utbryta i Europa, det är ytterst vanskligt för en liten stat att behålla sin neutralitet. Den må vilja huru mycket som helst vara passiv, så kunna sådana förhållanden inträffa, att den ena af de stridande magterna hindrar den lilla staten att intaga en fullt neutral ställning och den utsätter sig då för att få den andra till fiende. Den kan således indragas mot sin vilja i strid. Är det nu motionärens mening, att man icke skall hafva rätt att följa med förhållandena i utrikes länder för att vid en sådan kris kunna medelst diplomaten afvända en dylik fara? Kommer en sådan kris till stånd, då hjälper det icke, mine herrar, att säga: "Vi vilja icke hafva krig", utan detta beror då på andra faktorer än oss, och då är det ytterst nödvändigt att ega en diplomati, som kan säga hvar landet ligger och huru vi med minsta skada skola komma ifrån sådana förvecklingar. Nu är det temligen klart, att, om en stor europeisk konflikt uppstår, — och det torde icke vara för mycket sagt att en sådan ligger i luften — Österrike-Ungern kommer att i denna konflikt taga en betydande del. Det är då af vigt, att vi hafva möjlighet att taga reda på, huru förhållandena gestalta sig, för att kunna undvika faran. Man brukar säga, att försvaret är en brandförsäkringspremie, som ett folk har att utbetala. Detsamma kan också sägas om vår utrikes diplomati blott med den skilnaden, att denna premie är mycket billigare. Det göres för närvarande på många håll försök att hindra ett betryggande af vår sjelfständighet och fred genom ett tillfredsställande försvar. Skall man nu också uppressa ett hinder mot den trygghet, som kan vinnas genom en något så när tillfredsställande diplomati? Jag medgifver och förstår mycket väl, att det i följd af vårt långvariga fredslugn kan synas, som om de summor, hvilka gå till tredje hufvudtiteln, icke vore så nödvändiga. Men vi måste hafva denna diplomati för *oförutsedda* händelser. Utbryter en konflikt, är det för sent att arrangera en beskickning i de stater, der vi kunna hafva behof af en sådan. I likhet med hvad herr Beckman på stockholmsbänken uttalade förlidet år, skulle jag för min del önska, att vår diplomati måtte omarbetas derhän, att den under fredslugnet blefve allt mer och mer till nytta i afseende på de kommersiella intressena, men naturligtvis på samma gång kunde, *när så verkligen behöfdes*, sörja för de politiska. Rätta vägen till att få en sådan diplomati till stånd är icke att göra indragningar, är icke att göra diplomaternas löner obestämda. För min del tror jag, att, om man skulle hafva något att klandra regeringen för, vore det, att den satt ministerposten i Wien blott på förordnande. Det är icke sättet att få dugliga

*Angående
ordinarie an-
slagen under
tredje hufvud-
titeln.
(Forts.)*

*Angående
ordinarie an-
slagen under
tredje hufvud-
titeln.
(Forts.)*

diplomater att göra deras framtidsexistens osäker. Följden af ett sådant tillvägagående kan till sist blifva den, att endast personer, som funne det nöjsamt att, försedda med en vacker titel, ligga några år i de stora hufvudstäderna, taga emot dessa platser. Hvad vi behöfva är, att dugliga personer, att personer med stor begåfning och omfattande studier äfven ur fattigare kretsar egna sig åt den diplomatiska banan, så att den blifver skött på ett tillfredsställande sätt både i kommersielt och politiskt afseende. Men det går icke genom att göra denna bana osäker. För min del skulle jag önska, att man sloge in på den väg, man försökt i Norge, eller att genom stipendier söka få personer utan förmögenhet, men med stor duglighet, uppfostrade för det diplomatiska kallet.

På grund af hvad jag nu anfört, anser jag mig böra yrka bifall till utskottets förslag i moment *a*, men yrkar deremot att moment *b* — eller det moment, der utskottet föreslår, att Riksdagen skall anhålla hos Kongl. Maj:t om vidtagande af ytterligare besparingar — måtte utgå.

Herr Höjer: Jag skall be att till en början få yrka bifall till reservanternas hemställan. Jag kan väl för min del medgifva, att herr Erikssons motion är ett tecken på denna världens ondskas, men den bär å andra sidan enligt min åsigt vittnesbörd om en moderation, för hvilken jag är fullt säker att hans excellens herr utrikes ministeren är motionären synnerligen tacksam. Jag har under de sista dagarna flitigt samtalat i denna fråga både med mina egna meningsvänner och med sådana, som tillhöra motsidan af denna kammars aktade ledamöter. Jag har äfven studerat åtskilliga konservativa pressorgan, och jag har dervid såväl från ena som andra sidan förnummit erkännandet, att vår utrikesbudget icke står i rimlig proportion till hvad som blifvit kalladt de förenade rikenas "tillbakadragna politiska ställning". Jag får uppriktigt bekänna, att det icke förundrar mig att något hvar börjar tycka, att denna utrikesbudget har allt för stora dimensioner. Det är, för att rätt bedöma denna budgets storlek, icke nog att medtaga de poster, som äro upptagna i statsverkspropositionen och som sluta med den relativt anspråkslösa siffran af 908,000 kronor, utan jag tror att vi böra dertill lägga de s. k. extra utgifter och konsultatsafgifter, om hvilka det står taladt i det till tredje hufvudtiteln hörande statsrådsprotokollet af den 27 november 1891, sidd. 11, 12 och 13. Möjligen skulle det äfven kunna ifrågasättas, huru vida icke på utrikesbudgeten borde uppföras äfven de konsultatsafgifter, hvilka icke till konsulskassan ingå, och medräknar jag det ena som det andra, får jag för de förenade rikena en utrikesbudget på cirka 1,600,000 kronor. Det är så med denna utrikesbudget, att den har ett visst stormagts-tycke, alldeles som den här sekularbudgeten på hundra millioner med sina svindlande inkomstberäkningar och sin finansnöd i ett nära framtidsperspektiv.

Jag vill gerna göra det erkännandet, att näppeligen Riksdagens Andra Kammare eller Riksdagen öfver hufvud är kompetent att säga, hvilka ministerposter böra strykas eller hvilka indragningar böra ske.

Men, mina herrar, då Riksdagen ingår till Kongl. Maj:t med en skrivelse med begäran, att regeringen skall taga initiativet till en af de flesta eftertraktad reform, och Kongl. Maj:t finner sig befogad att kasta skrifvelsen i papperskorgen eller åtminstone icke vid densamma fäster någon större uppmärksamhet, då synes det mig, som om Riksdagen icke gerna hade någon annan utväg än att taga saken i sina egna händer och göra så godt som den förstår, äfven med risk att göra ett eller annat rasande. För mig, som är fullständig lekman i de diplomatiska finesserna, synes det, som om man skulle kunna göra en reduktion i utrikesbudgeten både med afseende på kabinetskassans och konsulskassans utgifter, och att man kunde göra besparingar på ministerstaten, dels genom indragning af öfverflödiga ministerplatser, dels genom nedsättning af löner. Jag vill icke fördröja diskussionen genom att ytterligare tala om indragning af ministerposterna i Konstantinopel eller Wien. Jag delar i detta afseende fullständigt de åsikter, som nyss uttalades af herr Olof Jonsson i Hof. Men jag anser, att till dessa poster äfven kunde fogas posterna i Bruxelles och Rom, när de en gång blifva lediga. Det synes mig öfverhufvud, att, när vi göra upp vår utrikesbudget, vi allt för litet draga oss till minnes, att vi verkligen upphört att vara en stormagt i världen; att vi lefva under mycket små och framför allt vilja lefva under fredliga förhållanden samt att vi böra tillgodose först och sist våra ekonomiska, kommersiella och humanitära intressen, utan tanke på att inblandas i en extravagant storpolitik.

Jag skall till slut endast tillåta mig att göra en vördsam förfrågan med afseende på de löner, som äro uppförda på ministerstaten. Jag har frågat mig, utan att få ett tillfredsställande svar med hjälp af hans excellens utrikesministerns yttrande till statsrådsprotokollet: hvarför betala de förenade rikena till sin minister i Berlin en aflöning, som för år 1875 utgjorde 45,000 kronor och nu 48,000 kronor, då Danmark till sin minister i Berlin betalar endast 32,000 kronor och Nederländerna 42,000 kronor? Hvarför skola vi i London aflöna vår envoyé med 60,000 kronor, när det mycket rikare Belgien aflönar sitt sändebud derstädes med 46,000 kronor, Danmark sitt med 44,000 kronor och Nederländerna sitt med 42,000 kronor? Hvarför skola Sverige och Norge i Paris hafva en envoyé, som de aflöna med 60,000 kronor, då Belgien ger sin minister 49,000 kronor, Danmark sin 42,000 kronor och Nederländerna sin likaledes 42,000 kronor? Jo, säger hans excellens utrikesministern, om jag skall draga fulla konsekvensen af hans föregående yttranden, det är därför att, äfven med det lönebelopp som blifvit fastställt, det är mycket svårt för en svensk envoyé att lefva på den lön, som staten består honom. Han anförde vidare i statsrådsprotokollet af den 5 december 1890, såsom skäl för de höga lönerna "lyxen och lefnadskostnaderna i de sällskapskretsar, der diplomaten måste söka de personer, med hvilka han har att förhandla för att vinna det förtroende, som är erforderligt".

Jag trodde för min del, att tillträdet till de fina sällskapskretsarna, det personliga förtroendet och den allmänna aktningen skulle och borde vinnas på grund af diplomateus officiella ställning, samt på

*Angående
ordinarie an-
slagen under
tredje hufvud-
titeln.
(Forts.)*

*Angående
ordinarie an-
slagen under
tredje hufvud-
titeln.*

(Forts.)

grund af hans eminenta duglighet; men icke genom hans större eller mindre förmåga att täfva med stormagternas sändebud i rikedom och lyx.

Jag skall icke längre upptaga kammarens tid; jag instämmer i reservanternas yrkande och jag gör det så mycket hellre som en skrifvelse till Kongl. Maj:t icke synes kunna påräkna något gehör och en indragning af blott 40,000 kronor, enligt ett yttrande från statsrådsbänken föregående riksdag, icke på något sätt kan anses kompromettera de förenade rikenas intressen.

Herr Schöning: Jag har blifvit uppfordrad af en föregående ärad talare, och min tanke hade varit att bemöta honom, men då tiden redan är långt framskriden och ett utbyte af ord oss emellan antagligen föga skulle gagna i sak, skall jag be att få yrka bifall till hvad utskottet föreslagit i punkten a). Men hvad beträffar punkten b), anser jag, att, då Andra Kammaren redan förra året aflåtit en skrifvelse till Kongl. Maj:t och denna skrifvelse haft till följd en besparing, det är obehöfligt att nu åter framkomma med en dylik skrifvelse.

Herr Östberg: Den fråga, som nu föreligger, gäller icke egentligen, huruvida man anser en nedsättning i utrikesbudgeten önskvärd; — derom synas alla parterna vara ense. Statsutskottet har haft denna åsigt, Riksdagens båda kamrar förenade sig förra året om att uttrycka samma sak, och regeringen har äfven visat sig dela den uppfattningen, att besparingar och inskränkningar i utrikesbudgeten kunna ske. Uti den förra året beslutna budgeten skedde sålunda en nedsättning af den tredje hufvudtiteln med 26,300 kronor, hufvudsakligen berörande beskickningarne i Wien, Washington och Konstantinopel. Frågan gäller deremot, huruvida det kan vara lämpligt att nu definitivt nedsätta de ordinarie anslagen å denna hufvudtitel. Jag för min del tror icke att det är riktigt och lämpligt, och jag kan därför icke deltaga i ett sådant beslut. Det är utan tvifvel vare sig för riksdagsmannen eller den enskilde medborgaren ganska svårt att bedöma denna fråga, då, de diplomatiska beskickningarnes verksamhet helt naturligt icke kan ligga öppen för allmänhetens ögon. Jag anser därför, att Riksdagen här mera än i de flesta andra frågor bör sätta förtroende till regeringen, och hvad denna från sin ståndpunkt anser behöfligt och nödigt.

Jag tror för min del, att man med skäl kan säga, att det nu icke är behöfligt att vidtaga den föreslagna nedsättningen. Ty då Riksdagen uttalat sin bestämda åsigt om saken, och regeringen visat sig villig att, så snart ske kan, tillmötesgå densamma, föreställer jag mig, att dessa Riksdagens önskingar, isynnerhet om de upprepas, skola blifva tillräckligt kraftiga att åstadkomma en nedsättning af den tredje hufvudtiteln.

Jag vill vidare påpeka, att frågan är af en ganska grannlaga natur. Liksom i det enskilda affärlifvet nedsättningar och förändringar icke kunna hastigt förekomma på grund af de följder, de medföra, vare sig för inom affären anställda eller för affärsvänner, så synes det mig, att en hastig omkastning i organisationen af vår diplomati icke kan vara för landet nyttig och icke heller möjlig. Det synes

mig därför obilligt att begära, att regeringen skulle vara färdig att ögonblickligen åstadkomma en hastig förändring af de diplomatiska beskickningarne, och det synes mig, att regeringen redan visat sig villig att så långt ske kan tillmötesgå den af Riksdagen framställda begäran. Jag tror alltså, att det är oklokt och orätt att nu vidtaga en sådan kraftåtgärd, som att nedsätta anslag på denna hufvudtitel.

*Angående
ordinarie an-
slagen under
tredje hufvud-
titeln.
(Forts.)*

Slutligen vill jag erinra derom, att detta icke är uteslutande en svensk fråga. Utrikesbudgeten är en gemensam sak för de förenade rikena. Deraf följer enligt min uppfattning, att frågor, som angå den- samma, böra gemensamt behandlas, och att det är mycket olämpligt, att man än rycker från det ena hållet och än från det andra. Från Norges sida har icke någon sådan åtgärd, som den föreslagna, kommit till stånd. Vi sågo i fjor, att den norska regeringsafdelningen i Stock- holm stälde sig aldeles afgjordt på den ståndpunkt, som regeringens svenska medlemmar intogo, och det betonades, särskildt med afseende å Norge, att det icke gick an att sätta lönerna för diplomaterna allt- för låga, då det i sådant fall icke skulle vara möjligt för norrmännen att i den grad, de önskade, vinna anställning vid diplomatiska corpsen. Äfven i år hafva vi sett, att den norska statsrådsafdelningen till alla delar tillstyrkt bestämmandet af den summa, som ligger till grund för den kongl. propositionen.

Jag tror icke, att det vore klokt eller rätt, om den svenska Riks- dagen skulle gifva ett föredöme till en sådan rubbning som nu yrkats, då ett beslut i det syftet säkerligen skulle föra med sig konsekvenser, som skulle kunna åstadkomma slitningar och förvecklingar mellan de förenade rikena. Säsom saken nu står, tror jag således att det vore oklokt och skadligt att vidtaga den kraftiga åtgärd, hvarom nu är fråga. Jag tror, att vi hafva all utsigt att på en vänlig väg kunna åstadkomma den nedsättning, som Riksdagen önskar.

På dessa grunder, herr talman, anhåller jag att få yrka bifall till statsutskottets utlåtande i båda punkterna.

Hans excellens herr ministern för utrikesärendena, greve Lewenhaupt: När jag senast hade ordet, yttrade jag mig icke om konsulsväsendet, emedan jag antog, att någon nedsättning på det området icke skulle göras. Men nu har en talare här sammanslagit utgiftsbeloppen för konsulsväsendet och ministerstaten och yttrat sig om önskvärdheten af en nedsättning i allmänhet. Jag vill då fästa uppmärksamheten derpå, att konsulerna äro erforderliga för sjöfarten, och att ju mera sjöfarten tilltager, desto flera konsulter behöfvas; att i fråga om fraktfarten Norge ensamt är en stormagt; att den nuvarande budgeten för konsulsstaten är uppgjord af en svensk-norsk komité för sex år sedan; att något klagomål öfver det system, som af denna komité föreslogs, ännu icke inkommit till utrikesdepartementet; och att enligt min åsigt någon för- ändring i denna budget icke bör vidtagas, förr än ärendet blifvit ut- redt af en komité.

Herr Hedin: Första Kammaren har, såsom torde vara för fler- talet af kammarens ledamöter bekant, afslagit statsutskottets hemställan

*Angående
ordinarie an-
slagen under
tredje hufvud-
titeln.*

(Forts.)

om en skrivelse till Kongl. Maj:t, ehuru, såsom det vill synas af utskottets utlåtande, Första Kammarens ledamöter i detta utskott varit enhälliga om antagandet af denna skrivelse med ett enda undantag nemligen en ärad f. d. medlem af det kongl. svenska indelningsverket.

Emellertid har Första Kammaren förkastat skrifvelsen. Man är viss om, att man ännu kan vara hänsynslös och trotsa; man är viss om, att man ännu kan regera med Första Kammaren mot Andra Kam-maren och mot den stora majoritetens af svenska folket önskningsar och vilja. Men nog kommer en dag — och jag hoppas, att den snart skall komma, herr talman — då detta svälttulls-Ilion faller, då Priamus stupar, och den fromme Aeneas får flytta sina penater åt annat håll. Då kan det hända, att den betraktelsen lätt nog gör sig gällande hos regeringen, att det varit bättre, om Första Kammaren icke hade varit så hårdnackad, som den i dag visat sig, om den ännu en gång hjälpt regeringen med en skrivelse.

För oss återstår intet annat än att bifalla reservanternas förslag och det kunde varit nog för mig att såsom motiv för detta mitt yrkande åberopa hvad Första Kammaren gjort, om icke herr utrikesministern under sina två anföranden hade yttrat några saker, som jag anser böra offentligen bemötas.

Här har besannats ordspråket, att "Rio Janeiro, det är ett land, som duger": utrikesministern sysselsatte sig under en stor del af sitt anförande med att tala om Brasilien, så att, om jag afräknar det han yttrade om Rio, sannerligen icke mycket återstår att bemöta. Med anledning af detta hans yttrande beträffande en förment origtig notis i en tidning ber jag att få fästa uppmärksamheten derpå, att det icke är endast tidningar, som äro utsatta för att begå misstag. Det kan äfven hända diplomater, och såsom bevis härpå vill jag erinra honom om en färsk depesch från svensk-norska ministern i Rom, meddelad i en stockholmstidning och sedermera aftryckt, skulle jag tro, i en stor del af pressen, hvilken depesch var vilseledande så godt som från början till slut.

I sammanhang dermed vill jag säga, att då det talas så mycket om, att det är genom diplomaternas uppgifter och icke genom tidningsuppgifter, som det är möjligt att få reda på "huru landet ligger", såsom någon sade, eller "hvad språk som föres", såsom någon annan sagt, å de orter, der man hvälfver länders öden, så ber jag att vidare få fästa uppmärksamheten uppå, att det icke är så säkert, att diplomaterna få veta så mycket, och att det är sant, som de få veta. Om t. ex. för ett antal år sedan, då den stora brytningen skedde i Norges inrikespolitik, det härvarande Storbritanniska sändebudet skulle hafva litat på de uppgifter, han fick i vissa högre kretsar, eller om engelska regeringen skulle hafva satt lit till den depesch, som afläts till bland annat den svenska beskickningen i London med befallning att söka göra den uppfattningen gällande, att utgången af den stora konflikten i Norge vore en seger för konungamagten, huru illa lurade skulle de då icke hafva blifvit! För min del är jag öfvertygad, att de icke läto sig lura ett ögonblick.

Då herr utrikesministern säger, att det egentligen är Norge, som

är intresserad af konsulatet och beskickningen i Konstantinopel, att det hufvudsakligen är norska intressen, som der skulle stå på spel, om beskickningen indroges, och att det vore otillbörligt af Sverige att taga initiativet till att ställa dessa intressen under främmande skydd genom att uppdraga den diplomatiska bemedlingen åt någon annan magts der anställda sändebud, så ber jag att få fästa uppmärksamheten på det enkla och omtvistliga faktum, att det är just från norska stortingets sida, som detta initiativ har utgått, och att det är stortinget, som på sin nations vägnar, hvilken der har en mångfaldigt större sjöfart än vi, tagit detta initiativ; att vi instämma — deri kan icke ligga något otillbörligt.

Det skulle för öfrigt icke vara så illa, om man både från ena och andra hållet, der man nu i dag visat så mycken hänsyn för Norges intressen och önskingar, om, säger jag, man på vissa håll visade denna hänsynsfullhet då det mera vore af behofvet påkalladt. När man t. ex. sagt, att förvecklingar skulle kunna uppkomma mellan de förenade rikena, om vi beslöte den ifrågasatta indragningen, så vill jag derpå svara: "du skall ej fruktan bära"! De af norska stortinget beslutade åtgärderna äro i sjelfva verket mycket kraftigare och mera omfattande, än hvad som begäres i reservationen. Sådant skulle den talaren haft reda på, om han följt med förhållandena der.

Här har visserligen herr utrikesministern uttryckligen reserverat sig emot hvarje misstanke om att vilja inlåta sig på storpolitik; icke ett ord, försäkrar han, kan återropas till bevis på, att han skulle vilja inblanda Sverige i allianser med främmande stormagter. Nej, det vill jag nog tro, att icke något ord af honom derom kan återropas. Men när han gång efter annan med den största envishet upprepar och fasthåller, att vi måste hafva en legation i Wien, därför att der en mängd af den internationella politikens trådar samlas, och därför att hvad der förhandlas skulle komma att mäktigt återverka på de förenade rikenas öden, så säger jag, att Riksdagen i vårt land och stortinget i vårt brödraland skulle anse det som en stor tjänst, om vi åtminstone på denna punkt kunde hindra vårt utrikeskabinett att leka med elden.

Om den förmenta vigten att få en tillförlitlig kännedom om dessa storpolitiska förhandlingar har jag redan yttrat mig. Och jag skulle kunna återropa många yttranden af personer, som tjenstgjort på den diplomatiska banan, alla erkännande, att våra diplomater veta platt ingenting mera om den högre politiken, än hvad man vet på de stora tidningarnes byråer eller på telegramagenturerna. Det är rent af barnsligt att tro, att en liten obetydlig svensk diplomat skulle få veta något om de planer, som spinnas i de mäktiges råd. Det är komplett narraktigt att tro något sådant.

Om herr utrikesministern verkligen vill öfvertyga oss om, att våra diplomater i Wien med flera ställen hafva något nyttigt att göra — lägg då fram den diplomatiska skriftvexlingen för ett enda år, om icke för Riksdagen, så för ett hemligt utskott deraf! Jag skulle kunna tala om på förhand — men jag skall icke göra det — hvad detta utskott finge veta. Men om icke en sådan kommission derefter blefve ense om att nedsätta utrikesbudgeten icke blott med 40,000

*Angående
ordinarie an-
slagen under
tredje hufvud-
titeln.
(Forts.)*

Angående
ordinarie an-
slagen under
tredje hufvud-
titeln.

(Forts.)

kronor, utan med mycket mera — ja, då vill jag aldrig mer om denna sak yttra ett ord här i kammaren.

Herr ministern för utrikes ärendena inblandade i sitt första anförande ett försvar för beskickningen i Washington. Jag vet icke rätt hvarför; ty mig veterligen har ingen föreslagit, att denna legation skulle indragas.

Jag ber också att få påpeka den besynnerliga jmförelse han gjorde mellan de förenade ländernas diplomatiska kostnader och andra länders. Jag hade hoppats, att herr utrikesministern icke nu skulle komma tillbaka till skäl, som af honom återopades vid förra riksdagen, och som då blefvo på ett så afgörande sätt vederlagda. Det är icke värdt att komma och säga, att, när jag fördelar de diplomatiska kostnaderna på folkmängden, så får jag en viss siffra i det ena eller det andra landet och en lägre i Sverige och Norge. Det brukar väl eljest få anses vara fallet, att man vid en sådan jmförelse bör taga i betraktande de intressen, som de särskilda länderna hafva att tillvarata. Säkert är att Danmark icke har mindre diplomatiska intressen än vi att vårda. Om man gör en jmförelse och på ena hållet har två deltagare såsom Sverige och Norge, som förena sig om att gemensamt bära en börda, så borde den väl i alla helgons namn för hvardera blifva mindre än för ett tredje land, som skall bära den ensam. Sådana jmförelser som herr utrikesministerns betyda absolut ingenting och borde därför icke upprepas, lika litet som talet om Wien såsom den politiska brännpunkten.

Det vore bättre att säga rent ut såsom det är, att våra diplomater få alls ingenting veta om hvad som passerar i Wien mera än hvad pressen der har reda på. De kunna icke på förhand underrätta oss om de ovädersmoln som hota, förrän det brister löst i morgon dag. Nej, låtom oss öppet säga hvad det gäller, om denna beskickning i Wien indrages. Jo, då indrages den österrikiska beskickningen i Stockholm, och hvem det är som detta närmast gäller, behöfver jag icke säga.

Herr ministern yttrade vidare, att förklaringen af att Danmarks budget vore så mycket mindre än vår, låge deri, att de danska envoyéernas aflönningar vore så mycket lägre än våra. Men *det* hjälper icke långt till förklaring af den stora skilnaden. För öfrigt är det redan af en föregående talare visadt, att man icke kan säga, att de aflöningsciffror, som nu äro bestämda för våra diplomater, skulle vara nödvändiga, då man finner en hel mängd andra länder hafva lägre aflönade diplomater. Om jag icke minnes orätt, så har t. ex. den stora, rika och mäktiga franska republikens envoyé här i Stockholm samma aflönning som vår svensk-norske minister i Köpenhamn.

Det kan dessutom blifva en fråga — derest man icke vill *ned-sätta* lönen för ministern i Köpenhamn — hvarför man icke skulle kunna taga det radikala steget att *indraga* hela beskickningen i Köpenhamn. Under den tid jag hört talas om den nuvarande innehafvarens verksamhet, har densamma åtminstone icke gjort något gagn. Hvad som t. ex. öfverklagats rörande svenskars behandling i Danmark, det har icke rönt något behjertande från vår beskicknings sida, ej

heller framkallat några bemödanden att afhjelpa klagomålen. Den hjälp, som våra fattiga arbetare fått i Danmark, den hjälpen hafva de fått genom den danska vensterpressen, men icke från beskickningen i Köpenhamn.

*Angående
ordinarie an-
slagen under
tredje hufvud-
titeln.
(Forts.)*

Herr ministern sade vidare, att man icke kunde afskeda embetsmän, som äro tillsatta på ordinarie stat. Derpå svarar jag, att de ju äro förtroendeembetsmän, och att de väl icke hafva blifvit tillsatta med det privilegiet att sitta kvar, så länge de kunna tugga gröt. Man kan ju afskeda en sådan tjänsteman och ge honom en pension eller en expektanslön. På det sättet går det lätt att minska utgiftsposten för beskickningen i Köpenhamn med 30,000 kronor, om man ger den svenska ministern 6,000 kronor i pension.

Herr ministern sade också, att vi måste hafva några mycket väl aflönade diplomatposter i vår utrikesförvaltning, och dertill lade han den betraktelsen, att en framstående förmåga slår sig fram på hvilken bana som helst. Om jag skall söka finna det inre logiska sambandet mellan dessa båda uttalanden, så skulle det vara, att, eftersom de framstående förmågorna vända sig till andra banor, så är det nödvändigt att diplomaterna skola ha bra betaldt.

I sitt senare anförande yttrade herr utrikesministern, att konsulerna äro väsentligen erforderliga för sjöfartens intressen. Ja, så *borde* det nog vara. Men då frågas, i hvad mån det kan lända till sjöfartens befrämjande att, såsom Kongl. Maj:t i fjor beslutat, upprätta ett generalkonsulat i staden Hannover, med ett distrikt inom hvilket icke finnes en enda sjöhamn, och på hvad sätt denna näring skulle upphjelpas genom tillsättandet af en generalkonsul i Brüssel, hvilkens distrikt blott skulle omfatta denna stad, under det att hela det öfriga landet utgör generalkonsulatets i Antwerpen distrikt. Hvad fördel kan sjöfarten hafva af ett dylikt arrangement? Icke hade de sakkunniga myndigheter, som yttrade sig i frågan, någon upplysning att lemna derom.

Och männe, när det är allvarligt tal om att de två förenade landens konsulatväsen skall splittras i två delar, när man påvisar, att en betydlig del af konsulatavgifterna komma på denna mängd af olönade konsulat, är det då männe skäl att — sedan en sådan framställning framkommit, som den norska stortinget förlidet år enhälligt, både högern och venstern, biföll, att anmoda regeringen om en undersökning om eget norskt konsulatväsen — kan det, säger jag, under sådana förhållanden vara skäl, kan det vara i sjöfartens eller i unionens intresse, att man griper till sådana åtgärder inom vår konsulatadministration, som i fjor skedde på ministerns för utrikes ärenden föredragning?

Hans excellens yttrade slutligen, att den nuvarande anordningen af konsulatväsendet är baserad på ett förslag, uppgjordt af en svensk-norsk komité på 1870-talet. Ja, gubevars, en sådan der äkta byråkratkomité! Men lägg vid sidan deraf den norska konsulatkomiténs i fjor afgifna betänkande och jemför dessa bägge utlåtanden med hvarandra, så får man i sanuing veta, huru ett utlåtande, som utreder något, skall vara beskaffadt, och man får då den bästa vederläggning af på-

Angående
ordinarie an-
slagen under
tredje hufvud-
titeln.
(Forts.)

stående, att några befogade anmärkningar icke skulle hafva framkommit mot den nuvarande anordningen af konsulatväsendet.

Herr talman! Jag anhåller om proposition på bifall till reser-
vanternas hemställan.

Herr Boëthius: Den senaste talaren uttalade en farhåga för att, om beskickningen i Wien komme att fortfara, detta kunde leda till allianser med främmande magter, till att man "lekte med elden". Men han erkände tillika, att han icke kunde anföra något uttryckligt ord af hans excellens utrikesministern eller — om jag förstod honom rätt — andra ansvarige statsmän i sådant syfte. Jag är också öfvertygad, att ingen svensk ansvarig regering någonsin skall inlåta sig på dylika allianser, så vida icke kriget står för dörren och icke på annat sätt kan undvikas. Men det förvånar mig, att just den ärade talaren yttrat detta, ty om icke några sådana ord med storpolitiskt syfte kunna citeras från några *ministrar*, så kunna de citeras — från *honom*. Det är nemligen icke längre sedan än i juli 1891, då han, vid ett tillfälle, när Europas uppmärksamhet i någon mån var fäst på oss, i närvaro af franska eskaderns officerare, i närvaro af franska ministern, högtidligt proklamerade, att Sverige alltid skall stå i alliansförhållande till en stormagt och till en stormagt, om hvilken man med visshet kan veta, att, om en stor europeisk kris utbryter, denna stormagt måste deltaga deri; och om vi då stå i alliansförhållande till denna stormagt, så blifva vi ju indragna i kriget. Har man den uppfattningen, så måste man ock se till, att vi hafva sändebud, som kunna sköta om en sådan stormagts- eller *äfventyrspolitik*.

Herr Hedin: Hvad professor Boëthius från Upsala bort göra först, innan han yttrat sig, det är att förvissa sig om att jag verkligen sagt, hvad han påstått. Jag sade — jag uppgifver det nu på heder och samvete, på ära och tro samt under edsförpligtelse, — efter en erinran om Sveriges och Frankrikes gemensamma minnen, att denna *moraliska* allians, — cette alliance toute morale, — den skall bestå till evig tid. Detta är hvad jag sagt, det andra är belackarens ord.

Herr Boëthius: Herr talman! Min källa för mitt nyss gjorda påstående är referat i alla möjliga stockholmstidningar. Jag skall här läsa upp referatet ur Aftonbladet, hvilken tidning väl icke lär vara en "belackare" — om annars detta är ett parlamentariskt ord — gentemot herr Hedin. Är detta referat origtigt, då hade det varit herr Hedins skyldighet att dementera detsamma. Det lyder så här:

"Hela den svenska nationen, trogen våra gemensamma minnen, är och förblifver olösligt fästad vid den snart trenne sekel gamla *alliance française*, som grundats af Gustaf den andre Adolf och Richelieu. Vi förblifva trogna denna allians, som trots tillfälliga moln af gammalt varit det svenska elementet i vår internationella politik, denna allians som intet och ingen haft eller skall hafva magt att bryta."

Men *den* allians, mine herrar, som grundlades af Gustaf Adolf och Richelieu, var icke en moralisk, utan en krigsallians, en off- och

defensiv allians. Den har betydtt för oss deltagande i Europas stormagters politik och deras krig.

Är nu detta upplästa referat origtigt, så äro alla öfriga referat det äfven. Då emellertid tillfället var så betydelsefullt och då herr Hedins ord enligt dessa referat syntes innebära, att han inför hela landet proklamerade en verklig politisk allians, hade det — i fall hans mening ej var sådan — varit hans *ovilkorliga skyldighet* att dementera tidningarnas uppgifter. Då han icke det gjort, får han ock bära ansvaret för dem.

*Angående
ordinarie
anslagen
under tredje
hufvudtiteln.*

(Forts.)

Herr Hedin: Om mina skyldigheter i detta och andra fall har jag icke att mottaga någon admonition af professor Boëthius från Upsala. — Huru vida referaten i tidningarne voro korrekta, vet jag icke, så mycket mindre som jag icke läst något af dem. Men det nu upplästa är origtigt och ofullständigt. Jag har icke fält ett sådant yttrande. Jag erinrar mig tydligt — jag kan säga det såsom om jag stode inför rätta — att jag vid ifrågavarande tillfälle yttrade, att den allians, som fortfarande bestode och borde bestå mellan Frankrike och Sverige och deras representanter vore af den beskaffenhet, att den undandrog sig militärstatistikens uppskattning. Jag sade att det var en "alliance toute morale", en kulturens och de gemensamma sympatiernas allians.

För öfrigt skall jag icke svara Herr Boëthius i denna sak och ej heller i någon annan.

Öfverläggningen var slutad. Derunder hade i fråga om *mom a)* yrkats dels bifall till utskottets hemställan och dels afslag derå och bifall i stället till det i mom. a) af herr A. Perssons m. fl. reservation framställda yrkande. Herr talmannen gaf propositioner i enlighet med dessa yrkanden och fann propositionen på bifall till reservanternas yrkande vara besvarad med öfvervägande ja. Votering begärdes emellertid och försiggick enligt följande af kammaren godkända voteringsproposition:

Den, som, med afslag å statsutskottets hemställan i mom. a) af 1:sta punkten i utlåtandet n:o 4, bifaller hvad herrar A. Persson, P. Andersson m. fl. hemställt uti deras vid momentet afgifna reservation, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, har kammaren bifallit utskottets oförmälda hemställan.

Omröstningen utföll med 111 ja mot 75 nej; varande alltså beslut fattadt i enlighet med ja-propositionen.

Angående
ordinarie
anslagen
under tredje
hufvudtiteln.

Herr Hedin yttrade: Jag skall anhålla, att kammaren behagade besluta i enlighet med reservanternas förslag äfven i denna del och antaga deras skrivelseförslag under punkten b).

(Forts.)

Herr talmannen förklarade, att, till följd af kammarens i fråga om utskottets i mom. a) gjorda hemställan redan fattade beslut, enligt hans uppfattning utskottets hemställan under mom b) måste anses hafva förfallit och gaf derefter propositioner *dels* på bifall och *dels* på afslag å det yrkande, som innefattades i mom. b) af reservationen. Kammaren biföll reservanternas yrkande jemväl i denna del.

Punkten 2.

Bifölls.

§ 8.

Slutligen föredrogs och bifölls lagutskottets utlåtande n:o 9, i anledning af väckt förslag om upphäfvande af gällande föreskrifter, att vissa domar eller utslag skola tvefaldt utskrifvas.

§ 9.

Föredrogs och bordlades för andra gången Andra Kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande n:o 1.

§ 10.

Följande nya motioner afgåvos, nemligen af
herr *A. F. Liljeholm*, n:o 174, om skrivelse till Kongl. Maj:t med begäran om utarbetande af undervisningsplan för högre folkskolor;
herr *P. G. Petersson* i Brystorp, n:o 175, om tillägg till gällande bestämmelser rörande val till Riksdagens Andra Kammare; och
herr *H. Andersson* i Nöbbelöf, n:o 176, i fråga om ändring af 13 § riksdagsordningen.

Dessa motioner bordlades.

§ 11.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades
herr *P. Pehrsson* i Norrsund under 3 dagar fr. o. m. d. 18 dennes,
" *L. Eklund* i Norrköping " 4 " " " 20 "
och " *I. Lyttkens* " 12 " " " 17 "

§ 12.

Till bordläggning anmäldes:
lagutskottets utlåtanden:

n:o 10 i anledning af väckt motion angående utvidgad rätt för

medlemmar af svenska kyrkan att ingå äktenskap inför borgerlig myndighet; och

n:o 11, i anledning af väckt motion angående inrättande af häradsstyrelser.

Dessa ärenden skulle å föredragningslistan för nästa sammanträde uppföras framför det ärende, som denna dag för andra gången bordlagts.

§ 13.

Justerades protokollsutdrag; hvarefter, och sedan kammaren, på herr talmannens framställning, medgifvit, att det till fortsättning kl. 7 e. m. af kammarens sammanträde utfärdade anslag finge nedtagas, kammarens ledamöter åtskildes kl. 4,25 e. m.

In fidem
Hj. Nehrman.
